יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 296 | Łódź, Poniedziałek, 25 grudnia 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג ז׳ טבת תרצ״ד | № 296

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

לאגע פון יודען אין דייטשלאנד

אויף דער סעסיע פון פעלקער-בונד-ראט פון 15-טען יאנואר ק. י.

ג ע נ ף, 24 (יט״א טעלעגראפיש)

אויף דער טאג-ארדנונג פון פעלקערבונד-ראט, וואס וועט פארקומען דעם 15-טען יאנואר וועט באהאנדלט ווערן די פראגע פון מינדער-הייטען-שוץ. ווי מ׳רעכענט, וועט אויף דער זיצונג בעטראכט ווערן די לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד.

נערוועזע שטימונג איז דער

צוליב דער יודען-דעבאטע אויף דער

ב ע ר ל י ן, 24 (יט״א טעלעגראפיש)

נישט קוקענדיג דערויף, וואס דייטשלאנד איז ארויסגעטרעטען פון פעלקער בונד, איז אין דער אפיציעלער דייטשער פרעסע צו בעמערקען א נערוועזע שטימונג צוליב דער מעגליכער דע באטע וועגען דער לאגע פון די יודען אין דייטש-

אפיציעלער דייטשער פרעסע

נאהענטער סעסיע פון פעלקער-בונד

לאנד אויף דער קומענדיגער סעסיע פון פעלקער-בונד-ראט.

דער „פעלקישער בעאבאכטער" האלט, אז מ׳דארף זיך רעכענען אויף אנפאלען אויף דייטש-לאנד מצד דער פעלקער-ליגע. די צייטונגשטרייכט אונטער, אז די רעכט פון די יודען אין דייטש-אויבער שלעזיען ווערט פולשטענדיג אפגעהיטען.

צוויי יודישע פעטיציעס צום פעלקער-בונד

וועגען פערלעצען דעם פויליש-דייטשען קאנווענץ

געמישטע פעלקער-בונד-קאמיסיע קומט קיין קאטאוויץ

ג ע נ ף, 24 (י.ט.א. טעלעגראפיש)

די געמישטע קאמיסיע וועגען די ענינים פון דייטש-אויבערשלעזיען, האט דערהאלטען אינטערעסאנטע מאטעריאלען וועגען דער פערלעצונג פון פויליש-דייטשען קאנווענץ.

דער קאמיסיע זענען איבערגעגעבען געווארען ביידע פעטיציעס. איינע פון בערנהיים׳ען און די צווייטע פון א געוויסען ד״ר מעל, א יודישער דאקטאר פון דער שטאט אין אויבערשלעזיען. צו די פעטיציעס איז בייגעלעגט געווארען א ביטע, ארויסצופארשען ביידע מעמאריאלען, כדי פעסטצושטעלן ביידע אנקלאגעס צום פעלקער-בונד.

די געמישטע קאמיסיע קומט בקרוב קיין קאטאוויץ, וואו זי וועט אפהאלטען א זיצונג אונטער׳ן פארזיץ פון פעליקס קאלאנדער.

ארבייטער-געזעלשאפט פאר פיזישער דערציהונג „מארגענשטערן" אין פוילען. — אפטיילונג אין לאדז.

מארגן, דינסטאג, דעם 26 דעצעמבער, 8 א זייגער אווענט קומט פאר

א גרויסער ווינטער-טורן-פעסט

פון „מארגענשטערן"

זאל פילהארמאניע

20 נארוטאוויטשא 20

אין פראגראם: דעפילאדע פון אלע ספארטלער ■ פריי-איבונג פון מענער-גרופען ■ קינדער-איבונגען (נייסטע איבונגען אויף מכשירים) ■ זאנדער-אויפפיהרונגען פון די מוסטער-גרופען ■ איבונגען מיט בענדער ■ אלגעמיינע פיראמידע פון אלע ספארטלער ■ גראנדיעזער פעסט-שפיל אונטער דער אנפיהרונג פון דער אינסטרוקטארן-קאמיסיע ביים לאדזשער „מארגענשטערן" ■ צו די איבונגען וועט צושפילען א סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ ש. ביינעלמאן.

בילעטען אין א בעגרעניצטער צאהל צו בעקומען יעדען אווענד אין קאנצעלאריע פון „מארגענשטערן", פאלודניאוויע 36.

כאראקטעריסטישע פראצעסן

דעם 30. דעצ. ד. י. קומען פאר כאראקטעריסטישע פראצעסע אין סאנד גראדזקי, זאל 4 וועגען פאל-גענרעון: דאס הויז צעגעלניאנא 38 (פריער 66) געהער צו 6 יורשים קליינ-לערער. האבען 5 פון זיי פערדינגען וואוינונגען צו ה״ה לייבל מאנדעל, אלעזר גרינשטיין, קליגער א.אנד און האבען גענומען בעצאהלט פאר א גאנץ יאהר דירה-געלד אהן די ידיעה פון 6-טען יורש. יעצט קלאגט דער 6-טער יורש אלע אויבענדערמאנטע לאקאטארען און עס דראהט זיי אלע עקסמיסיעס.

פאר

גאלד, ביזשוטעריע

אין לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

אליזיאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

אויערן, נאז און האלז-קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 11—2 און פון 5—8 אוונט.

שנעלער אויסקויף פון

פאטענטען

און רעגיסטריר-קארטען

פאר דעם יאהר 1934

אין ביורא

ב. מאז,

פיעטריקאווער 10

וויכטיג פאר דער

לאדזער בעפעלקערונג

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז

איז ערעפענט געווארען דאס

אמבולאטאריום

ביים פעראיין „עזרת עניים"

נאדלודסקא 8, טעל. 153-99

וואו ס׳ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ׳ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו.

שיקט ארויס דאקטוירים - ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים

ווי אויך דענטיסטישע הילף.

זאמטשיקעס אין דער אמבולאטאריע און אויסער דער אמבולאטאריע פאר א מינימאלען אפצאהל

נעהמט אויך אן נעבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אפצאה-לונגען.

די פערוואלטונג.

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—1 מיטאג און פון 6—9 אוונט. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעמעשיגע פרייזן

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער ברודער און שוועגערין

פינקוס סוראזשסקי און פרוי

צו דער פערלאבונג פון זייער טאכטער

פעלא סוראזשסקא

מיט ה׳ לאלעק הערצענבערג

שמעון און רחל פריזאנט 6269

הרב ר׳ זעליג ראזענשטיין

וואס האט געוואוינט פולנאצנא 4, האט זיין בית-דין-שטוב נאוואמיעסקא 19 2-טער הויף, פינקס, 2-טער שטאק, וו. 55 דורכגאנג אויך דורך פולנאצנא 6, ערלעדיגט צו יעדער צייט אלע ארט רבנישע אנגעלעגענהייטען. 6939

אונזערע ליבע פריינד

פיניע און חנה

גערשאווסקי

גראטולירען און ווינשען א געזונד לאנג און גליקליך לעבען צום 32 טען הא כ צ יי ט ס - ט א ג

מ. דארגוזשאנסקי,

פרוי און טאכטער

מספד מר

די בעקאנטע ישיבת „תורת חיים" פון דעם גאון וצדיק רשכבה״ג מרן חיים הלוי סאלאווייציק זצללה״ה אבד״ק בריסק-דליטא, ארדנעט איין היינט מאנטאג, ט׳ טבת, שעה 5 אין ווילקאמיר שוהל זאפאדניע 56 א הספד צו די שלשים פון דעם גרויסען גאון וצדיק

מרן משה מרדכי עפשטיין זצוקללה״ה

ראש ישיבת סלאבאדקא נפטר געווארען בעיה״ק ירושלים. מיט דער בעטייליגונג פון: הרב הגאון מוהר״ר משה מנחם סגל, שליט״א ראב״ד דפה, הרב הגאון מוהר״ר צבי גליקזאהן שליט״א ראש ישיבת „תורת חיים" חתנו של הגאבד״ק בריסק זצלה״ה, הרה״ג מוהר״ר ישראל ליפשיץ שליט״א ראש ישיבת „תורת חסד", דער גרויסער מעלמס-רעדנער, וואס בעוויזערט אלע צוהערער, הרה״ג מוהר״ר א״ב זילבערבערג שליט״א מו״צ בווארשא און דער בעקאנטער פאלקסטימלעכער רעדנער מוהר״ר דוד צבי זילבערשטיין פרנס חקהל״ת דפה. פאר פרויען רעזערווירט די גאלעריע. אמבנטג פרט.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער שווערגעטראפענער

פרוי און פאמיליע טענענבוים

צוליב׳ן טויט פון אונזער מיטגליד

מנחם מענדעל טענענבוים נ״ע

די פערוואלטונג

פון דער דאמען-שניידער-סעקציע ביים צענטר. האנדווערקער-פערבאנד אין לאדז פאלודניאוויע 4. 1569

צום חתונה-טאג פון אונזערע ליבע פריינד

שמואל יונה און רחל זאק

און צו דער חתונה פון זייער טייערער טאכטער

סטרא

מיט איגוש. סאלאמאן געפנער

גראטולירען און ווינשען א געזונד און לאנג לעבען און גרויס נחת פון זייערע ליבע קינדער.

מ. דארגוזשאנסקי,

פרוי און טאכטער.

שלאסערויי-ארבייטען,

ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען, מעטאל-בעארבעטונגען, מאשינען-טיילען פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

Dr

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראזי-קראנקהייטען

נאוינט יעצט פיעטריקאווער 145 טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

ענגלאנד זאל קאלאניזירען 50 טויזענד יודען אין ציפערן?

בערלין, 24 (ספ. טעל.)

„פעלקישער בעאָבאכטער" האָט אָפּגעדרוקט אַ סענסאַציאָנעלען ארטיקעל א. נ. „50,000 יודען פאר ציפערן — ציפערן, אלס נייע מלוכה, וואָס נעהמט אויף די יודען, אייביגע וואנדערער".

אין דעם דאָזיגען ארטיקעל, וואָס שטאמט פון „גריכישע קוועלען" שרייבט דער „פעלקישער בעאָבאכטער", אז ענגלאנד האָט בדעה אָפּצושטעלען די ווייטערדיגע עמיגראציע פון יודען קיין פאלעסטינא.

צווישען אנדערען ווערט אין דעם היטלער-בלאט געזאָגט, אז ענגלאנד האָט איינגעאָרדענט די פאלעסטינישע מלוכה אויסשליסליך, כדי צו געווינען די יודען געגען די אראבער. אזוי ווי אָבער פאלעסטינא איז מגולגל געוואָרען אין א וואולקאן, וואָס דראָהט יעדע מינוט אויפצורייסען, איז ענטשטאנען א נייער ענגלישער פלאן צו באזעצען 50 טויזענד מיטעל-אייראָפּעאישע יודען אויף ציפערן.

די צייטונג פיהרט אויס, אז געמאכט זאָל עס ווערען מיט א גענען-גריכישער כוונה, אין אז גריכענלאנד איז מחמת דעם שטארק אויפגערודערט.

דער גען. קוטיעפּאוו זאל האבען פערברענט געווארען אין ג.פ.או. אין מאסקווע

בוקארעשט, 24 (ספ. טעל.)

די רומענישע פרעסע ברענגט פון מאָסקווע א הערכסט-סענסאציאָנעלע ידיעה, אז בעת דער שרפה לעצטענס אין דער מאָסקווער ג.פ.או. זאָל זיין פערברענט געוואָרען דער גען. קוטיעפּאוו, וועלכער האָט נאָך דער קאָמוניסטישער רעוואָלוציע געוואוינט אין פאריז, פונוואנען מ'זאָל איהם בשעתו האָבען אוועקגערויבט און אויף אַנ'אויטאָ אוועק-געפיהרט קיין מאָסקווע.

1 יודישער דעפּוטאט אין רומענישען פארלאמענט
יודישע פארטייען נישט בעקומען קיין איין מאנדאט

בוקארעשט, 24 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין די וואהלען צום רומענישען פּארלאַמענט איז אויסגעוועהלט געוואָרען 1 יודישער דעפּוטאַט, מיכעלסאָן, וועלכער האָט קאַנדידירט אויף דער רעגירונגס-ליסטע. די יודישע פּאַרטייען האָבען נישט אדורכגעפיהרט קיין איין מאַנדאַט, הגם זיי האָבען בעקומען העכער 30 טויזענד שטימען.

ירידה פון דייטשער עקספּאָרט קיין אויסלאנד
ביער-עקספּאָרט געפאלען כמעט אויף 40 פּראָצענט

בערלין (יט"א) אויף דעם יעהרליכען צו־זאַמענפאָהר פון פערבאַנד פון דייטשע ביער־ברויער און ביער־עקספּאָרטערען, וואָס איז די טעג אָפּגעהאַלטען געוואָרען איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער באיקאָט פון דייטשע סחורות אין אויסלאַנד האָט גורם געווען אַ ירידה פון דייטשען ביער־עקספּאָרט אויף כמעט 40 פּראָצענט. אין דאָס נישט קוקענדיג דערויף, וואָס אין די לעצטע עטליכע חדשים, זייט אין אַמעריקע איז אָפּגעשאַפט געוואָרען די „פּראָהיבישאַן" אויף ביער, זענען אַהין אַוועק גאָר בעדייטענדע טראַנספּאָרטען דייטש ביער ד. ה., אַז פאַר דער דייטשער ביער־פּראָדוקציע האָט זיך געעפענט אַ נייער אָפּזאַץ־מאַרק, אָהן וועלכען די ירידה פון דייטשען ביער־עקספּאָרט וואָלט געווען נאָך גרעסער. אין 1932 האָט דער עקספּאָרט פון דייטשען ביער קיין אויסלאַנד בעטראָפען הע־מער 14 מיליאָן מאַרק, בעת אין די ערשטע 9 חדשים פון 1932 האָט דער עקספּאָרט שוין אַריינ־רעכענענדיג דעם עקספּאָרט קיין אַמעריקע, בע־טראָפען סך הכל 3 מיליאָן מאַרק. אויפ'ן צוזאַמענ־פאָהר האָבען זיך געהערט זעהר פּעסימיסטישע שטימען וועגען דער צוקונפט פון דייטשען ביער־עקספּאָרט קיין אַמעריקע, מחמת די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט אַרויפגעלעגט אויף דייטשען ביער אַ צאָל פון 31 דאָלאַר פון פאַס.

צוויי יודען ערמארדעט אין האוואנא
אלגעמיינער יוד. טרויער אין טאג פון דער קבורה פון ביידע טעראָר-קרבנות

האוואנא, (י.ט.א.) פּאַריגען מיטוואָך האָ־בען די יודען אין האוואנא, געהאַט אַ טאָג פון אלגעמיין-יודישען טרויער. דעם טאָג זענען גע־בראכט געוואָרען צו קבורה צוויי יודען, וואָס זענען ערמאָרדעט געוואָרען דורך א המון, און וועלכען עס האָבען זיך אויך געפינען זעלבער, וואָס זענען בעפאלען א יודיש געשעפט. איינער פון די ער־מאָרדעטע איז געווען דער אייגענטימער פון דעם געשעפט. א דריטער יוד איז בעת דעם איבערפאַל שווער פערוואונדעט געוואָרען.

דער אנטי-יודישער טעראָר אין קובא הערט נישט אויף, די מיליטערישע אונרוהען און צוזאמען מיט זיי די אָנפאלען אויף יודישע געשעפטען און איינצעלנע יודען דויערן כסדר. די יודישע קהלה האָט זיך געווענדעט נאָך שוץ צו דער פראנצויזישער געזאנדשאפט, וועלכע האָט צוגעזאָגט צו טהאָן פאר דער יודישער בעפעלקערונג אלץ, וואָס זי וועט זיין ביכולת.

ציונג פון ציון. אקציאנס-קאמיטעט
קומט פאר אין מערץ 1934 אין ארץ-ישראל

לאנדאָן, 24 (יט"א טעלעגראַפיש)

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע רופט א זיצונג פון אקציאנס-קאָמיטעט אויף 1 מערץ 1934. די זי־צונג וועט וואהרשיינליך פאָרקומען אין ארץ-ישראל. אין דער צייט פון דער סעסיע, וועלען די עקזע־קוטיוו-מיטגלידער בעזוכען א רייה לענדער.

אזא ערב-חנאות-פזמון...
„האט איהר פערגעסען אז יודען האבען געקרייציגט קריסטוס'ן, ווי קענט איהר מיט א ריינעם געוויסען בעפוצען אייער קריסטוס-בוים מיט מתנות, געקויפטע ביי יודען"
מיניסטער מעג זיך ארויסגעבען פעראָרדנונגען, דער באיקאָט פון יודען הערט אבער נישט אויף

בערלין (יט"א) די אַנטי־יודישע באיקאָט אַגיטאַציע איז די לעצטע ערב חנאות־טעג איז, נישט קוקענדיג אויף אַלע התראות און פעראָרדנונ־גען פון רייכסווירטשאַפטס מיניסטער ד"ר שמיט, געוואָרען בעזונדערס העפטיג, בעזונדערס מחוץ בערלין. פון פערשידענע ערטער זענען אָנגעקומען ידיעות וועגען אַ פערשאַרפטער אַנטיסעמיטישער באיקאָט־פּראָפּאַגאַנדע, וואָס איז געפיהרט געוואָרען בעזונדערס שטאַרק דורך די הקטאַליסטען־פערבאַנדען.

אַט זענען איניגע אויסצוגען פון אַ פלוגבלאַט, וואָס איז פערשפּרייט געוואָרען דורך דעם אַרישען האַנדעלס־פערבאַנד אין טרעפּלאָוו:

„האָט איהר פערגעסען, אַז די יודען האָבען געקרייציגט קריסטוסען? ווי קענט איהר מיט אַ ריינעם געוויסען אויפהענגען אויף אייער קריסטוס־בוים מתנות, וועלכע איהר האָט איינגעקויפט אין יודישע געשעפטען?

„אַ יודישע פירמע אין אונזער שטאָט פער־שפּרייט געדרוקטע אָפּשריפטען פון דער מיניס־טעריאַל־פעראָרדנונג, שטרעבענדיג צו מאַכען דעם איינדרוק, אַז יודישע געשעפטען דאַרפען געשיצט ווערען פונקט אַזוי ווי אַרישע. דייטשע מענער און פרויען, לאָזט אייך נישט פערפיהרען. דער קאַמף געגען יודען מוז פאָרטגעזעצט ווערען. אונ־זער איצטיגע רעגירונג האָט נישט כאָטש יודען קיין אָרט אין דייטשען רייך. אויב איהר שטיצט יודען, ברעכט איהר נישט בלויז שאַדען די דייטשע אינ־טערעסען, נאָר איהר שטעלט זיך אַ־ויס אַלס אָנ־געזע שונאים פון דער איצטיגער רעגירונג", ווערט געזאָגט אין דעם אויפרוף, וועלכער איז בלויז איינער פון פיל ענליכע, וואָס ווערען אין גרויסע מאַסען פערשפּרייט אין פערשידענע שטעט און שטעטלעך.

גלייכצייטיג ווערט ווייטער געפיהרט די אַנטי יודישע באָיקאָט־אַגיטאַציע אין דייטשע צייטונגען, בעזונדערס אין פאַך־צייטשריפטען און פערבאַנדס אָרגאַנען.

אַזוי למשל, פּאָדערט אויף דער „היידעלבער־גער סטודענט", אָפיציעלער אָרגאַן פון דער סטו־דענטענשאַפט אין היידעלבערג, צו באָיקאָטירען יודען, וואָרענענדיג פאַר פערראַט די, וואָס זענען עובר אויפ'ן באָיקאָט.

„די יודען, שרייבט דאָס בלאַט, זענען ווידער געוואָרען חוצפהדיג. מיר וועלען אָבער נישט ברע־כען קיין שויבען אין יודישע געשעפטען, ווייל מיר ווילען נישט געבען קיין גרונד פאַר דער אויס־לענדישער גרויל־פּראָפּאַגאַנדע, מיר וועלען אָבער קיינמאָל נישט אויפהערען און נישט מיר ווערען צו פיהרען צווישען דייטשען פאָלק די פּראָפּאַגאַנדע צו באָיקאָטירען יודישע געשעפטען און וואַרע־הייזער".

אַרטיקלען אין דעם זעלבען גייסט זענען די לעצטע טעג ערשינען אין פיל אַנדערע צייטונגען פון פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס, ווי למשל, אין אָפיציעלען אָרגאַן פון דייטשען אַפּטייקער־פערבאַנד „דער דייטשע אַפּאָטעקער".

ראדיא-פראגראם
מאנטאג, ד. 25 דעצעמבער 1933

10,00 גאָטעסדינסט. 11,57 צייט - סיגנאַל. 3,00 קאָנצערט. 4,00 אוידיציע פאַר קינדער. 4,30 נעזאַנג=רעטשיטאַל. 5.00 קאָנצערט, 6,00 אוידי־ציע. 6.45 ספּאָרט. 7,00 טראַנסמיסיע פון אייראָ־פּעאישע אוידיציע. 8,00 ראַדיאָ = שאָפּקע, 9,00 פעליעטאָן. 9,15 פּאַרטעפּיאַן - קאָנצערט. 10,00 גראַמאָפאָן. 10,11 אוידיציע טראַנסמיסירט אויף אַלע אַמעריקאַנער ראַדיאָ-סטאַציעס. 10,15 ספּאָרט-ידיעות פון אַלע פּוילישע ראַדיאָ-סטאַציעס. 10.25 אָפּערע פון גראַמאָפאָן-פּליטען. 11,30 טאַנץ-מוזיק

פון אויסלאנד

6,30 ריגאַ — אָפּערע פון וואַגנער, 7,00 ווין — געזאַנג-רעטשיטאַל. 7,30 פּראַג — אָפּערע פון וועבער, 8,00 בוקאַרעשט, — אָפּערע. 8,00 לייפּציג — אָפּערע, 8,00 ווין — „די פרעהליכע קריג" — אָפּערעטקע פון שטראוס 8,30 בודאָפּעשט — „טשאַרדאַש-פירשטין" — אָפּערעטקע פון קאַלמאַן. 9,00 פּאַריז — אָפּערעטקע. 10.00 דאַווענטרי — אָפּערעטקע. 10.45 פּאַריז — רעוויע.

א דרייסטער בלוטיגער רויב-אנפאל
אויף א יודישער אינקאסענטקע אין לאדז
6 מענשען זענען שטערבליך פערוואונדעט געוואָרען

(2) בעסטען איז אויף כינגא אויסגעפיהרט געוואָרען אַ דרייסטער רויב־אָנפאַל, וואָס האָט אויך געבראַכט מענשליכע קרבנות.

וועגען דאָזיגען זעלטענעם בלוטיגען רויב־אָנפאַל גיט מען אונז איבער פאָלגענדע פרטים:

די 22־יעהריגע אינקאַסענטקע, חיה קליינמאַן וועלכע איז אָנגעשטעלט ביי אַ היגער פירמע, וואָס האַנדעלט אויף ראַטעס, איז בעסטען אַוועק אויף כינע איינצוקאַסירען די ראַטעס ביי די קליי־ענטען.

אויף רוג וועסאָלאַ און טושינסקא זענען אויף דער אינקאַסענטקע קליינמאַן אָנגעפאַלען צוויי באַנ־דיטען, איינער פון זיי האָט איהר דערלאַנגט אַ העפטיגען קלאַפּ איבערן קאָפּ און דער צווייטער באַנדיט האָט ביי דער בעפאַלענער אַרויסגעריסען די טעשקע מיט געלד. אין וועלכע עס איז געלע־גען 600 זל.

פרל. קליינמאַן האָט אָבער נישט פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין און האָט אויפגעהויבען אַנ־אַלאַרם, אויף איהרע געשרייען זענען זיך צוגעלאָפען געלאָפען פערבייגעהער, וועלכע האָבען זיך גע־לאָזען נאָכיאָגען די באַנדיטען.

כדי די באַנדיטען זאָל זיין לייכטער נעלם צו ווערען, האָבען זיי אַנטלויפענדיג געוואָרפען אויף דער ערד געלד, מען זאָל מיינען, אַז דאָס איז דאָס צוגערויבטע געלד.

דער איינוואוינער פון גזשיבאָווא 12, סטעפאַן וויבור, האָט דעריאַגט די באַנדיטען און איינעם פון די אַנגעכאַפּט ביי דער האַנד און געוואָלט אַרויסרייסען דעם רעוואָלווער פון דער האַנד, וואָס ער האָט געהאַלטען, דער צווייטער באַנדיט זע־הענדיג, אַז זיין חבר איז אין אַ סכנה, האָט ער אויסגעשאָסען און וויבור איז געפאַלען אַ שטערב־ליך פערוואונדעטער.

דאָס זעלבע איז געשעהן מיט וויבורס ברודער יאָ, אויף אים האָבען די באַנדיטען אָוועקגעלייגט אַ שטערבליך פערוואונדעטען.

דאָס גליק באַך די באַנדיטען האָט אָבער נישט אויסגעהערט. נישט קוקענדיג אויף די צוויי קרבנות האָבען פערבייגעהער ווייטער פערפאָלגט די באַנדי־טען. די באַנדיטען האָבען אָבער נישט אויפגע־הערט צו שיסען אויף די מענשען, וואָס האָבען זיי נאָכגעיאָגט.

די קוילען פון די באַנדיטען האָבען ע־־אָ־פען איז ציל, און נאָך 4 מענשען זענען שטערב־ליך פערוואונדעט געוואָרען פון די קוילען פון די באַנדיטען. די פערוואונדעטע זענען: קאַזשי־מיערזש דעשעטשינסקי פון טושינסקא 5, סטעפאַן קוואַלעק, פּיאָטקאָווא 24, אַלפרעד בראַניקאָווסקי גזשיבאָווא 14 און אַבד.

ווען די באַנדיטען זענען צוגעקומען צו מי־לערס פאַבריק זענען זיי אַריבערגעשפרונגען דעם פּלאָט און האָבען זיך דאָרט בעהאַלטען. אין זעלבען מאָמענט איז דאָרט אָנגעקומען אַ פּאָליציאַנט, דער הערענדיג אַ שיסעריי און הערענדיג דעם אָנ־געלויף פון מענשען האָט ער זיך אָריענטירט אין דער סיטואַציע און גענומען פערפאָלגען די באַנ־דיטען.

די באַנדיטען האָבען דאַן גענומען שיסען אויפ'ן פּאָליציאַנט. דער פּאָליציאַנט האָט זיך דאַן געוואָרפען אויף דער ערד און געעפענט אַ שיסעריי אויף די באַנדיטען. אין רעזולטאַט איז איינער פון די באַנדיטען פערוואונדעט געוואָרען און גע־בליבען ליגען אַ פערבלוטיגטער אויף דער ערד, דעם צווייטען באַנדיט איז געלונגען צו אַנט־לויפען.

די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט אַלע פער־וואונדעטע ערטיילט הילף און אין שטערבליכען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

דער פערוואונדעטער באַנדיט האָט אָנגעגעבען זיין נאָמען סטאַניסלאַוו טשעדרווינסקי, באַנקאָווא 8, ווי עס האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט, האָט ער אָנגעגעבען אַ פאַלשען נאָמען, ער הייסט גאָר, מאָוואַק און וואוינט אויף פּיאָטקאָווסקא 51, ביים פערוואונדעטען באַנדיט האָט מען געפונען אַ טייל פון צוגערויבטען געלד.

פאַרטאָגס האָט מען אויך געכאַפּט דעם צווייטען באַנדיט.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסע פרעמיערע!
א. נ.
אונטער דייך שויך
אין די הויפּט-ראָלען:
Adam Brodzisz
Marja Bogda
דער זאַל איז צענטראַל בעהייצט.
אָנהויב פון די ספּעטענטען טעגליך 4.30 נ"מ
שבת און זונטאָג—12.30 אַ זייגער בייטאָג

„גן-עדן-פויגעל"
JOEL MAC CREA מיט'ן אנטייל פון
Dolores del Rio
אָנהייב 4.30 נאָכמיטאָג. — דער זאַל איז גוט בעהייצט.
נעכסטער יום-טוב-פּראָגראַם: „Urwis z Hiszpanji"
היינט און פאלגענדע טעג
פּרעזענטירען מיר! סימפאָניע
פון ליבע און טענץ פון
King Vidor
רייץ פון עגזאָטיזם אויף די ווייטע אינז־לען פון די צפון-ימים! פּרעכטיגע קרע־אַציע פון דער לאַנג נישט-געזעהענער

קלאנג-קינא
CAPITOL

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז
25 דעצעמבער 1933

פעטיציע=בעוועגונג פון די רעוויזיאניסטען
און וואס וועט זיין ווייטער?

שוין עטליכע יאהר ווי די ציוניסטען־רעוויזיאניסטען ריסען זיך ביי פערשידענע געלעגענהייטען, צו זיין דער אוואנגארד פון דער ציוניסטישער בעוועגונג.

זייער ארגאניזאציע גופא איז דאך לכתחילה געגרינדעט געווארען, כדי צו רעוואלוציאנירן די אלטע מיטלען פונ'ם אפיציעלען ציוניזם, סיי מצד די ענגלענדער און סיי מצד די יודען, בעת זייער פערפירערישקייט און שלעפען די בעוועגונג אויף אנדערע וועגן.

צוערשט האט מען עס געמאכט מיט גערעדער, מיט שארפער קריטיק געגען דעם עקזעקוטיוו און בעזונדערס קעגען ווייצמאנען, וועמענס ירידה איז זיכער און גרעסטען טייל א פראדוקט פון דער רעוויזיאניסטישער עקסטרעמקייט, וועלכע האט געצוואונגען אויך די איבעריגע ציוניסטישע פראקציעס באכשלעפען זיך נאך יענע, כדי נאר צו פערשרייען וועהרען פאר אפארטוניסטען און שלימזלניקעס.

שפעטער האט מען אנגעהויבען מיטריסען די מאסען מיט דרייסטע מעשי'ם אין א"י און אין גלות, סיי אויפ'ן אינערליכען פראנט, סיי אויפ'ן אויסערליכען. מ'האט אויפגעריסען פערזאמלונגען, באליידיגט פיזיש פיהרערס פון געגנערס, געהאלפען איינפיהרען אין ציוניזם דעם ברוטאלען פיזישען קאמף; גלייכצייטיג אדורכגעפיהרט כלערליי דעמאנסטראציעס געגען די אפטע גזרות און רדיפות, בכלל אנגעפילט מיט פולווער די גאנצע אטמאספערע פונ'ם יודישען נאציאנאליזם.

פאר'ן לעצטען קאנגרעס האבען שוין די רעוויזיאניסטען זיך פערמאסטען אויף דער ממשלה אין ציוניזם, און אויב זיי האבען קיין מעהרהייט נישט געקריגען, העט דאס זיי נישט אויף צו האלטען אין דער מורא די איצטיגע אנפיהרונג, פערמאגען איהר ביי די מאסען, כדי צו דערשלאגען זיך צו דער מאכט אין באהענטען עתיד.

די לאגע פון די אלגעמיינע און לינקע ציוניסטען איז דערביי זייער א קאמפליקאטע. צוערשט, כל זמן ס'האט געהאלטען בלויז ביי מויל־מלאכה, האבען זיי דעם רעוויזיאניזם נישט געשטערט, און נאך אפילו געקליבען פון איהם נחת, ווייל זיין פראפאגאנדע האט דאך געטריבען פאראויס די גאנצע בעוועגונג און פערגרינגערט זייער אייגענע ארבייט. שפעטער, בשעת מ'איז שוין אריבער צו מעשים, דער עיקר צו א פאזיציע־קאמף צווישען זיך האט מען שוין געמוזט אויפנעמען די מלחמה־דערקלערונג; מ'האט, אמת, מקריב געווען ווייצמאנען, אבער איינגאנצען קאפיטולירען לגבי זשאבאטינסקין האט מען נישט געוואלט.

און דער קאמף פיהרט זיך ביז איצט.

און אט האט איצט דער רעוויזיאניזם פראקלאמירט פון אנהויב יאנואר אן א פעטיציע־אקציע אין דער גאנצער וועלט.

אין פלוג איז פעטיציע א גאנץ אומשולדיגע זאך: א ווענדונג פון כלל־ישראל צו ענגלאנד בפרט און צו דער גאנצער וועלט בכלל, אז מ'זאל אוועקגעבען יודען ארץ־ישראל. וועלכער יוד וואלט עס זיך אנגעזאגט אונטערצושרייבען אזא פעטיציע? בעזונדערס נאך וועלכער ציוניסט וועט עס האבען די דרייסטקייט אויסצוטרעטען געגען אזא פעטיציע אין א שריפטליכער אדער מינדליכער אגיטאציע?

איז אבער די זאך נישט אזוי פשוט, ווי מ'משפט זיך פאר אין פלוג: קודם כל זענען דאך די פיהרערס פון די רעוויזיאניסטען נישט קיין לעמפלעך, צו וועלען זיין רעדער־שמירערס פאר א פרעמדען וואגען. אויב זיי וועלען אנפיהרען מיט א ריזיגער וועלט־בעוועגונג פון זעך־פעטיציע און אויב די זאל האבען דערפאלג, וועט די רעוויזיאניסטישע ארגאניזאציע זיכער פאדערן, אז די איניציאטארען פון דער דאזיגער גראנדיעזער אקציע זאלען אויך געשטעלט ווערען בראש פון דער ציוניסטישער בעוועגונג, ווייל נאר זיי אליין וועלען וויסען, ווי איהר ווייטער צו קיהרעווען.

די אנדערע ציוניסטישע גרופירונגען וואלטען אבער געוואלט זעהען די פעטיציע בלויז ווי א צוגאב צו זייער טאקטיק, אבער נישט ווי א סימבאל פון א גאנץ אנדער ראדיקאל־רעוואלוציאנערער טאקטיק.

חוץ דעם בעהאלטען נישט די ארגאניזאטארען פון דער פעטיציע זייערע כוונות. זשאבאטינסקי האט עפענטליך אנגעקניפט דעם אנהויב פון דער פעטיציע אן דער ספאנטאנ אויסגעבראכענער בלוטיגער דעמאנסטראציע אין תל־אביב, בעווייזענדיג דערמיט, אז די פעטיציע וועט זיין עפעס מעהר, ווי ווערטער, זי וועט זיין א קאמפעטענט צו גאר ווייטגעהענדע מעשי'ם אויף אט דעם געביט.

און טאקע וואלט נאך ווייניג געווען זשאבאטינסקי'ס אייגענע פובליציסטישע מעלדונג, האט דער קאמיטעט אין זיין אויפרוף זיך אויך בעצויגען אויף די דעמאנסטראציעס, וואס ווערען דא און דארט דורך רעוויזיאניסטען געמאכט פאר די טירען פון ענגלישע אמבאסאדארען.

ס'איז קיין שום ספק נישט, אז די פעטיציע האט דעם ציל צו אקטיווירען די ציוניסטישע בעוועגונג, געבען איהר א כאראקטער פון רעוואלוציע, נישט בלויז בעטען דעם אייגענעם עקזעקוטיוו [illegible] — נאר טאקע [illegible] אלע פאקטארען, וואס שטעלען אויפ'ן וועג פונ'ם אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער היים אינ'ם בריטישען פערבאנד.

אין וואס די דאזיגע רעוואלוציע וועט בעשטיין, ווייסען נאך מסתם די ארגאניזאטארען גופא אויך נישט, פונקט ווי זיי האבען מיט עטליכע וואכען צוריק נישט געוואוסט, אז פאר דער התחלה וועט זיך זיי אויסטערקלערען אזא ווינש־פינגערל, ווי די תל־אביב'ער דעמאנסטראציע.

מיר מעגען אבער זיכער זיין, אז זיי וועלען זיך נישט אפשטעלען פאר קיין מיטעל, וואס ס'זאל נאר אויסזעהען, אז ער דערנעהנטערט זיי צום ציל.

און אט קען איצט קומען א גאנץ ראדיקאלער שנוי אין די פערהעלטענישען. לכתחילה, ווען די רעוויזיאניסטען האבען נאר געהאט עוואלוציאנירט זייער פראגראם, האט מען געקענט, אז טעארעטיש איז צווישען זיי און די איבעריגע ציוניסטען קיין חילוק נישטא — אויב ווייצמאן האט געפרובט ארויסווייזען א טעארעטישען חילוק, האט מען איהם משתיק געווען — נאר מ'גייט זיך פאנאנדער בלויז אין דער טאקטיק. היינט אבער, ווייבאלד, אז די רעוויזיאניסטען זענען אנטשלאסען צו פערוואנדלען די טעאריע אין ווירקליכקייט, וועלען שוין די אנדערע ציוניסטישע פראקציעס אפשר מוזען איבעראנייס רעוויזירען אויך זייער טעאריע.

די רעוויזיאניסטען וועלען זיי זיכער נישט לאזען שטיין אויף האלב וועג, וועלען זיי דערקלערען אלע בהשלים פאר בוגדים. וועט מען דאך מוזען בעווייזען טעארעטיש, אז מ'קען דעם דאזיגען קא'פראבלעם'שען שפרונג נישט מיטמאכען, היינט עס ממילא, אז מ'טאר נישט ארויסשטעלען קיין פאדערונגען, וועלכע מ'קען אליין נישט פערווירקליכען.

סימנים פונ'ם דאזיגען קאנפליקט זעהען מיר שוין איצט, ביים אנהויב פון דער פעטיציע־אקציע. און וואס וועט זיין ווייטער?

פ. ס.

באיקאט געגען אייגענע בירגער
פאליטישער און ווירטשאפטליכער אומזין

מען דארף קיין רגע נישט מיינען, אז מיר האבען כאטש די קלענסטע אילוזיע מכח דער אויפריכטיגקייט פון דייטשען מיניסטער שמידט. דער ווירטשאפטס־מיניסטער שמידט איז אהן ספק נישט קיין ערגערער היטלעראוויטש ווי אלע זיינע קאלעגען. מיג. שמידט איז געטראפען פון דעמזעלבען קאמפלעקס פון יודענהאס ווי אלע איבריגע מאכטהאבער פון היטלערלאנד. אויב נישט קוקענדיג דערויף, האט מיג. שמידט דאך ארויסגעגעבען זיין בעוואוסטען צירקולאר צו די רעגירונגען פון אלע דייטשע פראווינצען און פון אלע דייטשע ווירטשאפטליכע פעראייניגונגען, אויפפאדערנדיג זיי צו איינהאלטען די באיקאט־אקציע, וואס ווערט געפיהרט איבער גאנץ דייטשלאנד געגען יודישע פירמעס צוליב דעם ערב־יום־טוב־סעזאן. האט דאס דער מיניסטער געמאכט נישט ווייל עס איז איהם פלוצים בעפאלען א קריסטליכע ליבשאפט צו יודען, נאר אונטער'ן דרוק פון קאלטען ניכטערנעם פערשטאנד, אז די באיקאט־אקציע, וואס ווערט געפיהרט געגען די בירגער פון אייגענעם לאנד, איז סיי א פאליטישער, און קל־וחומר א ווירטשאפטליכער אומזין. א באיקאט געגען אייגענע בירגער, כאטש שטארק פערפאלגטע און אויף דעם שרעקליכסטען אופן דערנידריגטע, מיט אנדערע ווערטער, א באיקאט געגען יודישע בירגער פון דריטען רייך איז נישט עפעס אנדערש, ווי מאכען וואונדען אין אייגענעם לייב. מיג. שמידט האט דאס פערשטאנען און דעריבער האט ער ארויסגעגעבען זיין צירקולאר געגען באיקאטירען יודישע פירמעס.

אבער אונזער ענדעציע. ד. ה. א פארטיי, וועלכע האלט זיך פאר געוואלדיג מלוכה־שעפעריש, וועלכע קעמפט גאנצע טעג פון אינדערפריה ביז אינדערנאכט אונטער די לאזונגען פון בעזעצמעסיגקייט, איז נאך נישט דערוואקסען צו דעם אזוי קלאהרען און איינפאכען פאקט אזוי קלאהרען, אז עס פערשטעהען איהם אפילו היטלעראווצעס פון אדאלף היטלערס חדר. און אט זעהען מיר עדות פון א פערשטעלונג, וואס וואלט געקאנט זיין זעהר פריילעך, ווען עס וואלט נישט געווען אזוי טרויעריג.

צוליב די תנאות האבען די אפיציעלע אנפיהרער פון היטלערן זיך צוריקבעצויגען אויף א ווייל און האבען בעפוילען מען זאל נישט מאכען די יודען קיין מניעות אין ערב־יום־טוב'דיגען האנדעל, נאכמעהר, מען האט ערלויבט די יודען צו דעקארירען זייערע געשעפטען מיט ווייגאכטס־ביימער און מיט אנדערע סימבאלען פאר רעקלאמע־צוועקען. און אין דערזעלבער צייט האט די פוילישע נאראדאווע דעמאקראטיע געפיהרט אין דער הויפטשטאט פון דער מלוכה א פערשטארקטע באיקאט־אקציע, בלאקירט מיט דער הילף פון דער יוגענד די יודישע געשעפטען, מאסענהאפט פערשפרייט יודענפרעסערישע און העצערישע באיקאט־אויפרופען און איהר הויפט־ארגאן אנערקענט די דאזיגע גאנצע באיקאט־העצע און אפראבירט זי.

צי דארף נישט דער צירקולאר פון מיניסטער שמידט ברענגען די ענדעציע אויפן געדאנק, אז באיקאט געגען די אייגענע בירגער איז נישט נאר א נישט עטיש געווער, נאר איז אויך נישט קלוג? אויב דאס זאגען יודען, זענען זיי נאטירליך פאראינטערעסירט, אין איבריגענס זענען דאס יודען... די ענדעציע קאן זיך אויסלאכען פון דעם אלעמען, וואס עס וואלטען געזאגט ליבעראלען, מאסאנען א. א. וו. אבער צי האט די ענדעציע דאס רעכט אריבערצוגיין צו דער טאג־ארדנונג איבער דעם צירקולאר פון מיניסטער שמידט? דער הער מיניסטער שמידט איז דאך נישט קיין ליבעראל, נישט קיין מאסאן און נאך ווייניגער איז ער פילאסעמיט. הער שמיט איז א מיניסטער פון אדאלף היטלערן. אדער צי וויל אפשר די ענדעציע זיין מעהר היטלעריסטיש פון די סאמע אריגינעלע און אויטענטישע היטלעראווצעס? (ס)

די טרויריגע ווירטשאפטס-לאגע אין דייטשלאנד
דאס דריטע רייך צאהלט נישט די חובות אין אויסלאנד

עס איז נישטא קיין איין מלוכה אין דער וועלט, וועלכע זאל נישט צאהלען איהרע פריוואטע חובות. סאוויעט־רוסלאנד בעמיהט זיך צו צאהלען לויט אלע איהרע טראקטאטען. אדער לכל הפחות פראלאנגירען איהרע חובות. דאס איצטיגע דייטשלאנד וויל זיך אבער נישט רעכענען מיט דעם דאזיגען אלגעמיינעם כלל פון דער קאמערציעלער וועלט. די געוועזענע דייטשע רעגירונגען האבען געפאדערט אפצושאפען די רעפאראציע־צאהלונגען אבער קיינמאל נישט אויפגעהויבען די פראגע וועגען פערקלענערען אדער אינגאנצען אפשטעלען די חובות פון פריוואטער אפשטאמונג.

אין געגענטייל האבען די ערנסטע פאליטישע און געזעלשאפטליכע טוער אין דייטשלאנד ביז'ן לעצטען מאמענט פון דער פאליטישער איבערקעהרעניש געמאכט פארוואורפען די מלוכהשע, קאמונאלע און פריוואטע קרעדיט־אנשטאלטען, וועלכע פלעגען לייכטזיניג בארגען געלד ביי פריוואטע אויסלענדישע קרעדיטארען. זיי האבען ריכטיג אנגעוויזען, אז די נייע קרעדיטען ווערען נישט ראציאנעל אויסגענוצט, אבער דאך האט קיינער נישט געוואגט צו דענקען אפילו וועגען נישט צאהלען די דאזיגע חובות. ווייל אלע זענען געווען איבערצייגט, אז אזא מין האנדלונג איז גלייך צו ערקלערען באנקראט פון דייטשלאנד.

די איצטיגע הערשער פון דייטשלאנד רעכענען זיך נישט דערמיט. צוויי מאל אין דעם יאהר האבען די פארשטעהער פון דער נייער רעגירונג ארויסגערוקט די פראגע וועגען פערקלענערען די צאהלונגען פון די חובות. צום ערשטען מאל איז ארויסגערוקט געווארען די פראגע מיט א האלב יאהר צוריק, און די אויסלענדישע קרעדיטארען זענען געגאנגען אויף הנחות און פערקלענערט די צאהלונגען אויף 50 פראצ. אבער אויך דעמאלט איז זיך נישט בעגאנגען אהן ענטשידענע פראטעסטען, בעזונדערס זענען געווען דעם ארויסגעטרעטען די ענגלישע, שווייצארישע און סקאנדינאווישע קרעדיטארען, וועלכע מען האט דאן פייערליך צוגעזאגט, אז מעהר וועט מען שוין קיין הנחות נישט פערלאנגען... נאכדעם האבען זיך די קרעדיטארען בערוהיגט, נאכמעהר צוליב דעם, וואס אין די דייטשע אפיציעלע קרייזען האט מען נישט אויפגעהערט צו רעדען וועגען בעדייטענדען פערבעסערען פון עקאנאמישען לעבען אין דייטשלאנד. מען געדענקט נאך גוט די אפיציעלע ערקלערונגען וועגען דער פערקלענערונג פון דער ארבייטסלאזיגקייט אין דייטשלאנד, וועגען דער פערשטארקטער טעטיגקייט פון דער דייטשער אינדוסטריע, וועגען אויפלעבען פון האנדעל און ספעציעל וועגען דעם פערגרעסערטען עקספארט. און פלוצים איז דאס אלץ איבערגעריסען געווארען. ד"ר שאכט האט, ווי בעוואוסט, אנגעמאלען א זעהר טרויעריג בילד פון איצטיגען עקאנאמישען צושטאנד פון דייטשלאנד.

עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואס די אויסלענדישע קרעדיטארען שטעהען איצט אונבעהאלפען און ווייסען נישט וועמען צו גלויבען, וועלכע ידיעות וועגען דעם עקאנאמישען מצב פון דייטשלאנד עס זענען ריכטיג, צי די, וועלכע זענען אפיציעל ערקלערט געווארען מיט צוויי חדשים צוריק, צי די איצטיגע.

די שווייצארישע פרעסע ערקלערט ענטשלאסען, אז די סטאטיסטישע בעריכטען ווערען איצט צוזאמענגעשטעלט, לויט א בעפעהל פון אויבען. די אויסלענדער קאנען זיך איצט נישט אריענטירען אין דער ווירטשאפטליכער לאגע פון דייטשלאנד. דאס ענטשפרעכט דער ווירקליכקייט. עס איז זעהר מאדנע, וואס פונקט איצט גיט די גאנצע פרעסע בעאונרוהיגענדע בעריכטען וועגען דער עקאנאמישער לאגע אין דייטשלאנד.

די אויסלענדישע קרעדיטארען האבען שוין, ווי בעוואוסט, ערקלערט דעם ד"ר שאכט, אז זיי זענען נישט איינשטימיג מיט זיין שטאנדפונקט וועגען איצטיגען מצב פון דער דייטשער רייכס־באנק. ד. ה., אז זיי רעכענען, דאס אין דער דאזיגער באנק געפינען זיך נאך גענוג גרויסע זאפאסען פון געלד און פון אויסלענדישער וואלוטע אויף צו דעקען די פריוואטע חובות פון דייטשלאנד. ווי עס איז אבער צו זעהען פון דעם טאן פון דער דייטשער פרעסע האט די איצטיגע דייטשע רעגירונג נישט בדעה זיך צו רעכענען מיט דעם פראטעסט פון די אויסלענדישע קרעדיטארען.

די דייטשע רייכסבאנק דיקטירט איינפאך איהרע בעדינגונגען די אויסלענדישע קרעדיטארען.

צי וועלען די לעצטע גיין אויף הנחות, צי ניין, דאס ענדערט נישט די זאך. פערקלענערען, צי רעדוצירען, צי אפשטעלען די צאהלונגען — דאס בעדייט אלצאיינס א באנקראט פון דעם דייטשען קרעדיט. עס ווערט אינגאנצען אונטערגעגראבען דער קרעדיט פרעסטיזש פון דייטשלאנד. די נייע פערקלענערונג פון די צאהלונגען פאלט פונקט צוזאמען מיט'ן מאמענט פון די בעניימע האנדעלס־אפמאכען מיט א רייהע אויסלענדישע מלוכות. עס איז נישט צו צווייפלען, אז אין דער היגזיכט וועלען דייטשלאנד פארגעלעגט ווערען געוויסע אולטימאטומס. דאס בעדייט א נייע שטערונג פאר דעם דייטשען עקספארט. עס איז נאך נישט בעוואוסט וואס פאר א פאזיציע עס וועלען אין דער פראגע פערנעהמען די אמעריקאנער קרעדיטארען. פון די לעצטע ידיעות קאן מען בעשליסען, אז די דייטשען ווילען זיך נישט רעכענען אויך מיט די אמעריקאנער קרעדיטארען, עס האנדעלט זיך אין דעם, וואס לויט די בעריכטען פון די דייטשע צייטונגען איז צו זעהען, אז דער ארויספיהר פון דייטשע סחורות איז קאטאסטראפאל געפאלען אין די אמעריקאנער פאראייניגטע שטאטען. אזוי ארום האט אין דער היגזיכט דייטשלאנד מעהר נישט וואס צו פערלירען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 25 ז טבת תרצ"ד

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.42
זון-אונטערגאנג 3.25

היינט דער לעצטער טאג פון דער קוילן-אקציע איז דער קהלה

אנגעהויבן די בעשפייזונגס-אקציע פאר ארימע שול-קינדער

די קויהלען-אקציע איז אין גאנג. העכער 200 אינסטיטוציעס האבן זיך שוין געמאלדען צו דער רעגיסטראציע, צווישען זיי א טייל נייע.

מחמת דעם, וואס עס איז צו ערווארטען, אז עס וועלען זיך צו דער אקציע פארשרייבען נאך בקרוב 100 בתי-מדרשים, חברות און פער-איינען, בעט מען אונז פון דער קהלה אויפמערקזאם צו מאכען, אז די אלע דארפען זיך מעלדען היינט ביז 3 דעם זייגער אין דער קהלה, כדי צו בעקומען דעם גצהעריגען רעגיסטראציע-מאטעריאל. די אלע, וואס וועלען זיך אין דער צייט נישט מעלדען, וועלען פארלירען דעם זכות צו געניסען פון דער קויהלען-אקציע. די קהלה בעמיהט זיך, אז שוין מיטוואך זאל זיך אנהויבען די קויהלען-פערטיילונג. צוליב דעם וועט זי נישט אננעהמען קיין שום רעקלאמאציעס פון די פערשפעטיגטע אינסטיטוציעס.

ווייטער מעלדעט מען אונז, אז נעכטען איז פארגעקומען אין דער קהלה א בעראטונג מיט די מנהלים פון די תלמוד-תורות און פאלקס-שולען מכח בעשפייזען די ארימע שול-קינדער. צו דער קאנפערענץ איז מחמת די חגאות און פעריען געקומען א קליינע צאהל פעראינטערעסירטע. ווי עס איז צו זעהען איז די צאהל קינדער, וואס דארפען געניסען פון בחנמדיגע מיטאגען א גאנץ היבשע. עס איז אבער דא א האפנונג, אז דער גרעסטער טייל פון זיי וועט ווערען בעפרידיגט. די פראגע וועט בעהאנדעלט ווערען שוין היינט, ווייטערע אנמעל-דונגען ווערען אנגענומען.

שוין צייט די קהלה זאל איבערנעהמען אויסצופערטיגען דאס שפיטאל פאר יודישע גייסטיגע קראנקע*)

מיר האבען שוין געמאלדען, אז א דעלע-גאציע פון יודישען „דאבראטשינאשטש" אין די פערזאנען פון פרעזעס אדאלף קאן, ד"ר קלאזענ-בערג און דיר. גראף, האט זיך געווענדעט צו דער לאדזשער קהלה-פערוואלטונג, וועגען איבערנעהמען דורך דער קהלה דאס משוגעים-שפיטאל, וועלכעס געפינט זיך שוין אונטער'ן דאך און דארף נאר פער-ענדיגט ווערען, די קהלה-פערוואלטונג האט זיך ניגסטיג בעצויגען צו דעם דאזיגען פראיעקט און ס'איז שוין געשאפען געווארען אן עקספערטען-קאמיסיע, וועלכע דארף פעסטשטעלען דעם צושטאנד פון בוי און זיין ווערט. און ס'וועט געוויס קומען דערצו, אז די קהלה זאל איבער-נעהמען דאס יודישע משוגעים-שפיטאל, וועלכעס איז אזא לעבענס-נויטיגקייט פאר דער יודישער בעפעלקערונג נישט נאר אין לאדז, נאר אין גאנצען לאנד.

מיר וועלען דא איבערגעבען די געשיכטע פון דער ענטשטעהונג פון דעם דאזיגען שפיטאל אין ראדאגאשטש, וואס פוסטעוועט שוין זייט אזויפיל יאהרען, צוליב דער נאכלעסיגקייט פון דער געז. „דאבראטשינאשטש".

מיט 30 יאהר צוריק האבען א גרופע לאדזשער עסקנים: ד"ר פושעדבארסקי, ד"ר פאנסקי, ד"ר קראקאווסקי און אדוו. אדאלף קאן בעשלאסען אויסצובויען אין לאדז א גרויסען יודישען משוגעים-שפיטאל, היות ווי דאס לעגאליזירען א ספעציעלען אנשטאלט, איז אין די צארישע צייטען געווען זעהר שווער, האבען זיך די דערמאהנטע עסקנים געווענדעט צום יודישען „דאבראטשינאשטש", אז די געזעל-שאפט זאל זיין דער יורידישער פערוואן איבער דער דאזיגער אינסטיטוציע, אין 1906 האט דער ספעציעלער קאמיטעט צו דעם צוועק, שוין געהאט 20 טויזענד רובל, ס'איז געקויפט געווארען א פלאץ אין ראדאגאשטש, און אין יאהר 1908 איז מען צוגעטרעטען צו בויען דאס שפיטאל. ס'איז געפלאנט געווארען צו בויען אזא שפיטאל, אז ס'זאל זיין א מוסטער מיט די איינארדנונגען אפילו פאר אייראפע.

אין יאהר 1913 זענען אלע בנינים שוין געשטאנען אונטער'ן דאך און אין יאהר 1914 איז שוין דער גאנצער קאלאסאלער פלאץ שוין געווען ארומגעצוימט. אין דערוועלבער צייט, האט די לאד-זער קהלה געהאט בעשלאסען אריינצושטעלען אין איהר בודזשעט א סומע פון 400 טויזענד רובל פאר'ן שפיטאל. די ערשטע 140 טויזענד רובל האבען זיך שוין געפינען אין בודזשעט פון יאהר 1913. מ'האט שוין געוואלט צוטרעטען צו פוצען די בנינים און אריינשטעלען די פענסטער און א טראכט געבען וועגען די אינערליכע איינריכטונגען דעמאלט איז אויסגעבראכען די מלחמה, וואס האט אונמעגליך געמאכט פארטצוזעצען די ארבייט. דאס דייטשע מיליטער האט אין דער געגענד איינגע-ארדענט זיינע פאזיציעס און די רוסישע קוילען האבען געמאכט חורבות אינ'ם שפיטאל, אבער באלד ווי די מלחמה-טעטיגקייט ארום לאדז האט זיך בערוהיגט, האט מען געגומען א הלוואה פון 40 טויזענד רובל אויף אויסצובויען די צושעדיגטע פאוויליאנען.

די בנינים זענען אבער געשטאנען הפקר. דער שוין פערזייטער פארק איז חרוב געווארען דורך די ארומיגע איינוואוינער, וועלכע האבען בע-ריסען די בוימער אויף בעהייצונג, דאסועלבע איז אויך געשעהען מיט'ן פארקאן.

דאן ווידער אין יאהר 1919 האט דאס פוי-לישע מיליטער רעקווירירט דאס שפיטאל אויף א-אמוניציע-לאגער. ערשט נאך לאנגע יאהרען פון משפט'ן זיך, איז דער בנין צוריק איבערגעגאנגען צו דער יודישער געזעלשאפט, אבער אין א זעהר קלאגענדיגען צושטאנד.

די בעמיהונגען פון פרעזעס אדאלף קאן אין יאהר 1928 צו שאפען אן אויפזיכטס-קאמיטעט פאר'ן שפיטאל האבען נישט געהאט קיין ערפאלג.

איצט שטעהט דאס גרויסע שפיטאל אלס א חורבה אהן אויפזיכט. דארט ליגט אריינגעמויערט א ריזיג פערמעגען און די נויטיגקייט פון א שפי-טאל פאר גייסטיג-קראנקע איז נאך אזוי נויטיג, אפשר איצט, ווען דער ענין ערלעדיגט ווערען, דאס מוז געשעהען ווי אמגיכסטען. דער יודישער „דאבראטשינאשטש" איז נישט מעהר קיין אינסטי-טוציע, אויף וועלכער מ'וואלט זיך איצט געקענט פערלאזען. ס'איז דער חוב פון דער לאדזער יודי-שער קהלה איבערצונעהמען דאס ריזיגע פערמעגען פון דער יודישער געזעלשאפט און צו פערענדיגען דאס יודישע שפיטאל פאר גייסטיג-קראנקע.

*) די מאטעריאלען אין דער נאטיץ נעהמען מיר פון אן ארבייט פון קהלה-סעקרעטאר פ. נאדעל אונטער'ן נאמען „טרויעריגער גורל פון צווי יודישע שפיטאלען" די ארבייט פון ה' נאדעל אין דער „כראניק פון דער לאדזער יודישער קהלה".

דער נייער טאריף אויף די באהנען

פון ניי-יאהר ווערט איינגעפיהרט דער נייער באהן-טאריף אויף די פוילישע באהנען פאר'ן פא-סאזשירען-פערקעהר, וועלכער ענטהאלט פאלגענדע הנחות:

א דריטעל פון דעם איצטיגען נארמאלען טאריף וועלען צאהלען פאר א באהן-בילעט בע-טייליגטע אין אויספליגען, וואס בעשטעהן נישט ווייניגער פון 10 פערזאן. די זעלבע הנחה זעהט זיך מאר אויך פאר'ן פוילישען ספארט-פעראיין פון שליטשעלך. צו ביליגע פרייזען בילעטען וועלען אויך בעקומען אויספליגען אויף צוריקוועגס, בעת חגאות פון קראקא און קאטאוויץ קיין זאקאפאנע.

חוץ מזה וועלען ווערען איינגעפיהרט אזוי' גערופענע פאפולערע צוגען מיט הנחה-בילעטען.

די גרעסטע הנחה וועלען אבער בעקומען אלע רייזענדע, וועלכע וועלען פון ניי-יאהר צאה-לען פאר א בילעט מיט 25 פראצ. ביליגער, ווי ביז איצט. דערפאר וועלען שוין ווערען אפגעשאפט די הנחות פאר קור-געסט, וואס האבען ביז איצט געקאסט אויף זייערע צוריקרייזעס 50 פראצ. קיין היזק וועלען זיי דערמיט נישט האבען, בעקומענ-דיג סיי-ווי הין און צוריק די זעלבע 50 פראצ.. וואס זיי האבען געהאט.

פאר די מלוכה-בעאמטע וועט די ביזאיצטיגע הנחה פון 50 פראצ. פערבלייבען ווערען אויף זייערע פרויען.

עס ווערט אויך אויפמערקזאם געמאכט די פאסאזשירען, אז זיי זאלען נישט קומען אין דער לעצטער מינוט פארן אפגעהן פון צוג קויפען דעם בילעט, ווען פאר דער קאסע שטעהען פיל מענ-שען, נאר יעדער איינער זאל ווי-ווייט מעגליך זיך פערזארגען מיטן נויטיגען באהן-בילעט אבי-סעל פריהער, כדי צו פערשפארען זיך די יאגעניש און שטופעניש.

פערזענליכעס

דער פרעזעס פון דער לאדזער קהלה דעפ. מינצבערג און דער סעקרעטאר פון דער קהלה ה' נאדעל זענען ארויסגעפאהרען אויף א צווייוואכענ-דיגען אורלויב. דעם פרעזעס מינצבערג פערטרעט דער וויצע-פרעזעס בערגער און דעם סעקרעטא-נאדעל – סעקרעטאר י. שפער.

א כוליגאן האט מערדערליך צו-שלאגען א יודישען יונגענמאן

(–) נעכטען אין אוונט איז אויף זאוואדז-קא גאס ביים הויז נומער 23 פערביגעגאנגען דער יודישער יונגערמאן אברהם וויינבלום פון לוטא-מיערסקא 78. פלוצים איז אויף איהם אנגעפאלען א יונגער קריסטליכער כוליגאן און האט איהם מערדערליך צושלאגען.

אויף דעם צובלוטיגטען וויינבלומס געשרייען זענען זיך צונויפגעלאפען פערבייגעהער און אויך א פאליציאנט, וועלכען עס איז געלונגען צו פער-האלטען דעם כוליגאן, וועלכער האט זיך ארויסגע-וויזען אלס א געוויסער גורסקי פון פאביאניצער שאסע.

וויינבלום איז שווער-פערוואונדעט געווארען אין קאפ און אין בויך און די שטאטישע פאגא-טאוויע האט איהם ערטיילט הילף.

דעם כוליגאן גורסקי האט פאליציי פערהאל-טען און איהם אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא 20 טעל. 213-84

אויפטריטען פון

בן-ציון וויטלער

היינט, מאנטאג, 12 בייטאג ספעציעלע גרויסע פרימארגן-פארשטעלונג

פרייזען פון 50 גר. ביז 1.50 אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג! אונאפרופליך צום לעצטען מאל!

„יאנקא ציגיינער"

היינט, מאנטאג, 9 אווענד די גרעסטע טעאטער-סענסאציע! דער רעקארד-שלאגער!

באנדיט = דזשענטעלמען

אין 3 אקטען פון ח. זאגראניטשני

מארגען, דינסטאג, 12 בייטאג – פרייזען פון 50 גר. ביז 1.50

א גרויסער פרימארגען.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

3 מיליאן מיטאגען פאר ארבייטסלאזע

ארויסגעגעבען אין די לאקאלען פון די פייערלעשער-אפטיילונג

אויפן אפעל פון וואיעוואדישען ארבייטס-לאזען קאמיטעט, זענען אין די לאקאלען פון די פייערלעשער-אפטיילונגען: 11-טער ליסטאפאד 4, נאפיורקאווסקיעגא 64 און זגערזשער 47, איינגע-ארדענט געווארען קוכען און ס'ווערען ארויסגע-געבען מיטאגען פאר די ארבייטסלאזע.

לויט א בעריכט, איז אין משך פון 1-טען יאנואר 1932 ביז'ן 25-טען דעצעמבער 1933, אין די פייערלעשער-אפטיילונגען, ארויסגעגעבען געווארען 3 מיליאן מיטאגען.

מיטינג פון יודישע ארבייטער וועגען די נייע געזעצען פון סאציאלער פערזיכערונג

אונטערן פארזיץ פון ה' שימאנסקי איז פארי-גען פרייטאג פארגעקומען א מיטינג, צונויפגערופען דורכן ראט פון די פראפ. ארבייטער-פעראיינען. אויפן טאג-ארדנונג האבען זיך געפונען 2 פראגען: וועגען די נייע געזעצען פון סאציאלע פערזיכערונג און די יודישע קהלה און די יודישע ארבייטסלאזע.

די ה"ה סטאלארסקי און בראנד האבען גע-נוי כאראקטעריזירט די נייע געזעצען און בעזונ-דערס אונטערגעשטראכען, אז די געזעצען טרעפען זייער שווער די יודישע ארבייטער. סיי דער אוי-לויב-געזעץ און סיי די לעצטע אינסטרוקציע פון ארבייטער-פאנד עלעמינירען פון אונטערשטיצונגען די ארבייטער, וועלכע זענען בעשעפטיגט אין אונ-טערנעמונגען, וועלכע בעשעפטיגען ווייניגער ווי 5 ארבייטער.

די רעדנער שילדערן די גרויסע נויט, וואס הערשט צווישען די יודישע ארבייטער און קומען צום אויספיהר, אז כל-זמן, די יודישע ארבייטער האבען זיך נישט אויסגעקעמפט דאס רעכט אויף מלוכה'שע אונטערשטיצונגען מוז די קהלה פאר זיי זארגען.

צום סוף זענען אנגענומען געווארען רעזא-לוציעס, וועלכע זאגען זיך ארויס געגען די נייע געזעצען און פאדערן פון דער קהלה, צו בעזארגען די יודישע ארבייטער מיט קוילען און קארטאפעל.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ק. ליינ-ווענבער (פרייהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלי-נארסקא 1), וו. דאנילעצקי (פיעטרקאווער 127), א. פערעלמאן (ציגעל-גאס 32), י. צימער וואול-טשאנסקא 37), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

ROXY

קלאנג-קינא-טעאטער

20 נארוטאוויטשא 20

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסע פרעמיערע!

„מיטאג אום 8"

א הערליכער מוסטער פון א פילם-מייסטער-ווערק. דער גרעסטער פילם אין אימפא-נירענדער בעזעצונג!

12 מעכטיגע טאלענטען — אין 1 פילם — 12

Jean Harlow
Wallace Berry
Marie Dresslet
John Barrymore
Magde Evans
Lionel Barrymore
Karin Morley
Phillips Holmes
Billie Burke
Jean Hersholt
Edmund Love
Lee Trach

די הערליכע פערלע פון פילם-קונסט!
א פילם, וואס בעפרידיגט דעם געשמאק פון די בעסטע מבינים.

אנהויב פון די מעאנסען אין די חגאות פון 12 א זייגער נאכט. אין וואכענטאג פון 4 נאכט. — פון 12 ביז 4 אלע פלעצער ביליגע פרייזען.

מעז האָט איהם צוגעזאָגט רחל׳ן און געשטעלט אונטער דער חופּה לאה׳ן

אַזאַ סענסאַציאָנעלע פּאַסירונג האָט געטראָפען מיט אַ נאַאיווען פּראָווינצער בחור

אַנ׳עפּילאָג פון אַ געשיכטע צווישען גאַרש־קאָוויץ און דעם קלײנעם שטעטעלע גאָוואַרטשאָוו דאַרף זיך איצט אָפּשפּילען אין לאָדז. צום לאָדזשער ראַבינאַט האָט זיך געווענדעט אַ געוויסער שמעון גאַרעליק, אינגאַנצען 25 יאָהר אַלט און געבעטען, אַז דער ראַבינאַט זאָל אויספּועלען, זיין פרוי חיה גדשיוואַטש, וועלכע וואוינט ביי איהר פאָטער, אַ פעלדשער אין שטעטעל גאָוואַרטשאָוו, זאָל ביי איהר נעמען אַ גט, וועגען דער סיבה פון גט, האָט שמעון אָנגעגעבען פאָלגענדע סענסאַציאָנעלע פּרטים

ער איז אַ זוהן פון פסח גאַרעליק פון גאַרש־קאָוויץ, זיין פאָטער אַ למדן, אַ בן־תורה, אַ חובבי־ציון, האָט געהאַט עטליכע זיהן, אַלע זיהן זענען למדנים, נאָר ער האָט געהאַט אַ שווערען קאָפּ צום לערנען. היות, ווי זיין פאָטער האָט איהם געהאַלטען פאַר אַ נישט געראָטענעם, האָט ער איהם אָפּגעגעבען צו אַ שניידער. שמעון האָט זיך דווקא יאָ שנעל אויסגעלערנט די מלאכה און איז געוואָרען אַ גוטער שניידער, ווען ער האָט געענדיגט די לעהר אין פּיעטריקאָוו, איז שמעון געקומען קיין לאָדז און געוואָרען אַ געזעלען ביי אַ שניידער אויף נאַגראָדאָוואַ גאַס. שמעון איז געווען אַ באַ־איזוער בחור, מעהר ווי זיין אַ ביט האָט ער נישט געוואוסט, געקומען צו־דער אַ ביט, געגעסען און געשלאָפען ביי אַ פאַמיליע און האָט נישט געוואוסט פון קיין טעאַטערס, קינאָס, אָדער דאַנסגלייכען, אַ היימצופאָהרען האָט ער אויך שוין נישט געהאַט וואוהין, ווייל זיין פאָטער איז שוין מיט אַ יאָהר צוריק געהאַט אַוועקגעפאָהרען קיין ארץ־ישראל.

אין זעלבען ווערקשטעל, וואו שמעון האָט געאַרבייט האָט אויך געאַרבייט אַ צווייטער געזעלען, גבריאל גדשיוואַטש. ביידע זענען געזעסען ביי איין טיש און זענען צווישען זיך בעקאַנט געוואָרען. מעהר, ווי דער שניידער־ווערקשטעל, האָט די אָבער נישט געבונדען. גבריאל זעהט אויס, האָט געהאַט צוגעגרייט אַ פּלאַן ווי אַנצופּרייען דעם נאַאיווען שמעון. אַמאָל אין אַ געשפּרעך, האָט גבריאל געזאָגט צו שמעון׳ען:

— ווייסט דו וואָס שמעון, איך האָב פאַר דיר אַ פּלאַן, דו ביזט אַן אָרענטליכער מענש, דו ביזט איינזאַם אין דו לעבסט גאַרנישט אויף דער וועלט, איך האָב אַ שוועסטער, אַ וואויל מיידעל, אַ שניידע־רין, וואָלט איך דיר געראַטען צו טון אַ שידוך, וועסט בעקומען אַ ביסעל געלד פון טאַטען אויך און וועסט דיר קענען מאַכען אַן אייגענע ווערק־שטעל און וועסט קענען לעבען אַ רוהיגען פאַ־מיליען־לעבען מיט מענשען צוגלייך.

שמעון׳ען איז דער פּלאַן געפעלען געוואָרען און באַלד אין צוויי טעג אַרום האָט גבריאל צו־זאַמענגעפיהרט זיין שוועסטער מיט זיין חבר אין דער ווערקשטעל. גבריאל׳ס שוועסטער איז געווען אַ לעבעדיג מיידעל, זי האָט געוואוסט, ווי אַזוי צו ווירקען אויף דעם נאַאיווען בחור, אַזוי אַז אין אַ קורצער צייט אַרום האָט מען שוין גערעדט וועגען אַ וואָרט, וועמען צו פרעגען אויפ׳ן שידוך. האָט שמעון נישט געוואַרפט און אגב נישט געהאַט און באַלד האָט מען געמאַכט „אַ וואָרט״ און אָפּגעשמועסט אַ זמן תנאים, די תנאים האָט געזאָלט פאַרקומען האַ״ט פאַר דער חתונה.

דורך דער גאַנצער צייט פון תנאים־כלה׳שאַפט האָט זיך דאָס מיידעל ווייניג געוויזען פאַר איהר חתן, ס׳האָט געהייסען, אַז זי איז אין גאָוואַרטשאָוו ביי איהר פאָטער. ס׳איז געקומען דער טאָג פון דער חתונה. שמעון איז געפאָהרען קיין גאָוואַר־טשאָוו, ס׳איז אפילו מיטגעפאָהרען זיינס אַ ברודער.

פאַר דער חופּה האָט מען געשריבען תנאים, שמעון, פאַרשטעהט זיך, אַלס חתן, האָט די תנאים אפילו נישט געלייענט און אונטערגעשריבען, דאַן איז פאַרגעקומען די חופּה, דאָס גאַנצע שטעטעל איז געווען פאַר דער שוהל, די כלה אַ פאַרשלייער־טע מיט אַ געדיכטען וועלאָן האָט שטאַרק געוויינט און שמעון האָט זי מקדש געווען כדת משה וישראל. איידער מ׳האָט זיך געזעצט צום מאהלצייט, האָט זיך פון ווייבערישען צימער דערהערט מורא־דיגע קללות. שמעון האָט אַריינגעקוקט אין צימער און האָט געזעהן, אַז די פאַרשלייערטע כלה שטעהט אין מיטען שטוב מיט אַן אויפגעהויבענעם שטעקעל אין האַנט און שרייט עפּעס אַזוי מאָדנע

דער מחותן, דער פעלדשער, האָט געפּרובט איהם בערוהיגען, אָבער שמעון האָט דערפיהלט, אַז עפּעס איז דאָ נישט אין אָרדנונג.

די געשיכטע איז באַלד קלאָר געוואָרען, ס׳האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס מיידעל, וועלכע שמעון האָט געהאַלטען פאַר זיין כלה, איז אינגאַנצען אויף דער חתונה נישט פאַרהאַן. די מקדש־געוואָרענע כלה, איז עפּעס גאָר אַ פרעמדע, פאַרשטעהט זיך, אַז שמעון איז געווען אַזוי איבערראַשט, אַז ער האָט גאַרנישט געוואוסט, וואָס עס טוט זיך מיט איהם. ערשט אויף צומאָרגענס האָט זיך אַרויס־געשטעלט פאָלגענדע געשיכטע:

דער פעלדשער גדשיוואַטש האָט געהאַט צוויי טעכטער, איינע די, וועלכע האָט געמאַכט „אַ וואָרט״ מיט שמעון׳ען און אַ צווייטע, אַן עלטערע חיה, אַ נישט־נאָרמאַלע. די פאַמיליע גדשיוואַטש האָט געהאַט צוגעגרייט אַזאַ פּלאַן און אָפּגענאַרט שמעון׳ען. נאָך די תנאים האָט מען אַריינגעשריבען דעם נאָמען חיה און די האָט מען איהם אויך אונטערגעשטעלט אונטער דער חופּה.

אין שטעטעל האָט מען, פאַרשטעהט זיך, נישט געוואוסט ווער ס׳איז שמעון׳ס כלה און אַלץ איז געווען כשורה. נאָך דער חופּה, האָט חיה בעקומען אַ נערוועז־אַנפאַל און צוליב דעם איז באַלד אויפ׳ן אָרט אויפגעדעקט געוואָרען די גאַנצע אַפּערע.

שוין אַ יאָהר צייט, ווי שמעון בעמיהט זיך וועגען אַ גט און קען נישט בעקומען. ער וואוינט די גאַנצע צייט אין גאַרשקאָוויץ, ערשט איז ער געקומען אין לאָדזער ראַבינאַט און בעמיהט זיך, אַז ער זאָל סוף־כל סוף בעקומען אַ גט, נישט ווילענדיג מאַכען קיין ווייטערען געמרויך דערפון, וואָס ער איז שענדליך אָפּגענאַרט געוואָרען.

זאַל „פילהאַרמאָניע״ נאַרוטאָוויטשאַ 20 טעלעפ. 213-84.

מיטוואָך, דעם 27-טען דעצעמבער, 9 אָוונט וועט דער בעקאַנטער יודישער זשורנאַליסט, רעדאַקטאָר פון „מאָמענט״

מאַרק טורקאָוו

האַלטען אַ סענסאַציאָנעלען פאָרטראָג אויף ד. ט.:

„מאָרגן ווידער קריג״

(איינדריקען פון זשענעווע)

טעזען: דער פעלקער־בונד פון שטרעזעמאַנ׳ען ביז היטלער׳ן. — מלחמה־העצער, וואָס פּרעדיגען שלום און „פּאַציפיסטען״, וואָס גרייטען צו אַ מלחמה. — דער האַקען־קרייץ אינ׳ם פעלקער־בונד. — פּנים־אל־פּנים מיט געבעלס׳ען. — די יודישע לאַגע אין דייטשלאַנד און דאָס געוויסען פון דער וועלט.—יודישע דיפּלאָמאַטיע און יודישער גורל. — דער רב פון אויסטראַליען און דער היטלער־מיניסטער.— „316 מיניסטאָרען — איראָפּאַ, דו ביזט פאַרלוירען״... — צי געפינען מיר זיך טאַקע ערב אַ נייע מלחמה?

בילעטען פון 50 גראָשען ביז 2 זלאָטעס שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט

פּראָטעזען, קאָרסעטען, אָר־טאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַט־פוס־איינלאַגען באַגען פוס־שמערצען אַלס נאָך גיפּס־אַבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119, טעל. 231-81

הײנט הספּד אין דער ווילקער שוהל

הײנט 5 אָוונט קומט פאָר אין ווילקער שוהל זשכאָדניע 56, אַ הספּד צו די שלשים פון הגאון הצדיק מרן משה מרדכי עפּשטיין זצ״ל דער סלאָבאָדקער ראש הישיבה נפטר געוואָרען אין ירושלים.

עס וועלען זיך בעטייליגען צווישען אַנדערע דער וועלט־בערימטער רעדנער הרב זילבערבערג פון וואַרשאַ און פרנס דור הרב זילבערשטיין נ״י.

מאַרק טורקאָווס רעפעראַט אויף ד. ט.: „מאָרגען ווידער קריג״

ווי עס איז שוין געווען געמאָלדען קומט מיטוואָך קיין לאָדז דער בעקאַנטער יודישער זשור־נאַליסט און גלענצענדער רעדנער רעד. מאַרק טור־קאָוו, וועלכער וועט 9 אַ זייגער אָוונט האַלטען אין פילהאַרמאָניע זאַל אַ זעהר העכסט אינטערע־סאַנטען רעפעראַט אויף ד. ט.: „מאָרגען ווידער קריג״.

מאַרק טורקאָוו, האָט פאַרבראַכט אַ לענגערע צייט אין זשענעווע וואו ער האָט געהאַט די מעג־ליכקייט זיך צו טרעפען פנים אל פנים מיט די פּראָמינענטסטע פאַרשטעהער פון דער וועלט פּאָלי־טיק. אין זיין רעפעראַט וועט מאַרק טורקאָוו שיל־דערן די הינטער־קוליסען פּאָליטיק וואָס שפּילט זיך אָפּ אין פעלקער־בונד אין גענף.

דער אינטערעס צו דעם רעפעראַט איז זעהר גרויס.

פון יודישען טעאַטער

אין יודישען טעאַטער אין פילהאַרמאָניע ווערט הײנט 12 בײטאָג געשפּילט „יאַנקעל ציגײ־נער״ און אין אָוונט „באַנדיט דזשענטעלמאַן״ מיט בן־ציון וויטלער אין די הויפּט־ראָלען.

פון די פּוילישע טעאַטערס

אין שטאָטישען פּוילישען טעאַטער ווערט הײנט 2 בײטאָג געשפּילט פאַר קינדער „דאָס פער־כשופטע בימעל״, 4 אַ זײגער נאָכמיטאָג — „געלד איז נישט אַלץ״, אין אָוונט — „די ווילדע ביהנע״.

* * * *

אין „פּאָפּולאַרני״ טעאַטער ווערט הײנט 4 בײטאָג און 8 אָוונט געשפּילט די אָפּערעטע „די שולע פון ליבע״.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע־בעהאַנד־לונג און ספּעציעלע בעראַטונג. אַלע אַרט אַנאַליזען.

נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאָג פון 9—1 בײטאָג

פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

ר. איזראַעל

דירעקטאָר אַדאָלף גאָלד

122 ● סענסאַציאָנעל־שפּאַנענדער ראָמאַן ● פון יודישען לעבען

— האַלאָ רובין, איך בין שוין אין לאָדז, דו האָסט דאָך בעקומען מיין מיטטיילונג, אַז איך קומט הײנט.

— יאָ, איך האָב בעקומען און געוואַרט אויף אייך מיט דער גרעסטער אומגעדולד, איך האָב זיך שוין אַביסעל בעאונרוהיגט, ווייל ס׳איז שוין לאַנג אַוועק די צייט ווען דער צוג איז אָנגעקומען און פון אייך איז נאָך נישט געווען קיין שום ידיעה.

— נישט קיין בייז, איך האָב זיך דאָ אַביסעל צונויפגערעדט מיט הערמאַן טאַובע, אַלץ איז מיר געגאַנגען אין דער בעסטער אָרדנונג, איהר וואָלט איצט געדאַרפט אַראָפּקומען צו הערמאַן טאַובע, דאָ וועלען מיר זאַלבדריט בעשליסען, וואָס ווייטער צו טון.

— איך קום גלייך, וואָס זאָל איך טון מיט די דאָקומענטען, איך האָב זיי די גאַנצע צייט געהיטען, ווי אַן אויג אין קאָפּ, איך גיה פשוט נישט אַרויס פון שטוב.

— רובין, איהר זאָלט די דאָקומענטען מיטנעמען מיט זיך, מיר דאַרפען שוין מאַכען אַ סוף, אונזערע נערווען וועלען שוין לאַנג אַזאַ צושטאַנד נישט אויסהאַלטען, איצט וועל איך שוין אַליין זאָגען, אַז דער ענין זאָל וואָס גיכער פאַרענדיגט ווערען, הגם איך בין שטענדיג געווען דער, וועלכער האָט געראַטען זיך נישט צו אײלען און יעדע זאַך גרינדליך צו איבערלעגען.

— איך קום גלייך.

— אַזוי האָט טאַובע, אַזוי האָט זיך דאָס אַלץ פאַרענדיגט, איך קומט דער גרעסטער יישר כּוח אין דער גאַנצער זאַך, אָהן אייך וואָלט זיכער נישט געקענט אַלדאָס שלעכטס אַזוי ראַדיקאַל אויסגעראָטעט ווערען, אָהן אייער הילף קען איך זיך גאַרנישט פאָרשטעלען, אַז מיר וואָלטען איצט געווען אַזוי ווייט, דאָס וואָלט געווען אוממעגליך.

— איהר ווייסט דאָך אָבער, אַז כ׳האָב דאָס אַלץ נישט געטון אָהן מיין אינטערעס... האָט טאַובע געהיימניספול געזאָגט.

— איך גיה דערין נישט אַריין, מיך אינטערע־סירט דער פאַקט אַליין און דייבע קאָנסעקווענצען, די מאָטיווען געהען מיך נישט אָן, אויב די זענען נאָר נישט קיין פאַרברעכערישע און אין דעם צווייפעל איך דאָך איצט נישט, אויב איהר האָט אַזויפיל געטון, איז עס זיכער אַן אידעאַלער מאָטיוו, וועלכע מ׳וועט ערשט שפּעטער אָפּשאַצען, איהר זייט דאָך גענוג בעקאַנט, אַז מ׳זאָל וועגען אייך נישט טראַכטען אפילו קיין שלעכטס.

— און דאָך האָט טאַובע געזאָגט, דאָך האָב איך געהאַט מיינע פאַרברעכערישע אויסרעכענונגען.

— נו, איהר וויצעלט זיך, אייך איז איצט לייכטער אויפ׳ן האַרצען, אייער מוט ערלויבט אייך צו האָבען הומאָר.

— ניין, איך שפּאַס נישט, מיר איז שווער אויפ׳ן האַרצען, גלויבט מיר ה׳ באַנעצקי, אין מיר קעמפען צוויי שטאַרקע געפיהלען, אַ מאָל דוכט זיך מיר, אַז דאָס ליבע איז שטאַרקער און ווען באַלד דיגען און אַ מאָל דוכט זיך מיר ווידער, אַז דאָס צווייטע געפיהל בעקומט די איבערהאַנד און ווען גלייך דיגען און איך שטעה אינמיטען און ווער פשוט צוריבען.

באַנעצקי האָט ערשט איצט בעמערקט, אַז טאַובע רעדט ערנסט און האָט זיך אָנגעהויבען צו פאַרטראַכטען וואָס פּייניגט טאַובען אַזוי שטאַרק.

— ווידער עפּיס אַ געהיימניס, האָט באַנעצקי זיך געטראַכט, זעהט אויס, אַז איך בין נישט גע־רעכט געווען ווען איך האָב געמיינט, אַז אַלץ איז שוין קלאָהר ווי אויף דער האַנד. און אפשר איז בעסער, אַז אַלץ זאָל זיך אין דער צייט אויפ־קלעהרען.

באַנעצקי האָט נישט געהאַט קיין דרייסטקייט צו פרעגען טאַובען וואָס קוועלט איהם, צופיל האָט באַנעצקי געאַכט דעם דאָזיגען מענשען, צופיל האָט ער זיך איבערצייגט אין טאַובעס איי־דעלקייט, אין דייבע גרויסע מעשים, אַז ער זאָל קענען חושד זיין, אַז טאַובע האָט אין זין עפּיס אויסערגעוועהנליכעס, עפּיס אַזעלכעס וואָס זאָל קע־נען אונטערגראָבען דעם צוטרוי פון אַלע מענ־שען צו טאַובען, די שטימונג איז געוואָרען אַ פּיינ־ליכע. ס׳האָט אויסגעזעהן, אַז טאַובע וויל עפּיס דערציילען, אָבער ער האָט נישט געקענט אָנ־הויבען, באַנעצקי האָט זיך ווידער נישט געקענט [illegible] אויף אַ פראַגע, ענדליך האָט טאַובע אָנגעהויבען.

— הערט מיך אויס באַנעצקי, לויט אייער אייניגער מיטאַרבייט מיט מיר, האָב איך זיך איבערצייגט, אַז איהר זענט אַ קלוגער מענש און דערצו אַן אָרענטליכער מאַן, איך געפין זיך איצט אין אַ לאַגע, וואו איך צאַפּעל זיך ווי אַ פיש אויף דער טרוקעניש, איך האָב דאָך, ביי מיין גאַנצען אַנזעהען, ביי דער גוטער מיינונג וועגען מיר, ביי דעם אַלעם וואָס איך האָב שוין געטון פאַר מענשען — נישט קיין איין האַרץ־פריינד, מיט וועלכען איך וואָלט געקענט רעדען פריי, אויפריכטיג, אָהן שום בעהאַלטענע זאַכען, אַזוי נאָ מען ווערט איבערליך מיט זיך אַליין און ס׳וואָלט זיך געוואָלט אַזויפיל רעדען, אָהן אויפהער, ביז ס׳וואָלט לייכטער ווערען, ביז ס׳וואָלט ליידיג ווערען דאָס האַרץ און די נשמה, אפשר וואָלט איך אייך געגעבען דעם מענשען, מיט וועלכען איך וואָלט געקענט רעדען, ווייל די מאָס איז איבער־געגאַנגען, איך קען נישט מעהר אַליין, ס׳איז איבער מיינע כוחות.

— טאַובע, איהר קענט מיט מיר רעדען, איך בין גרייט אייך אויסצוהערען. איך האָב אַזוי פיל אַכטונג פאַר אייער פערזאָן, אַז איך האָב מיר קיינמאָל נישט געקענט פאָרשטעלען, אַז איהר זענט נישט גליקליך, ס׳האָט זיך מיר אויסגעדוכט, אַז איהר זענט דער גליקליכסטער מענש אין דער וועלט, אַ מענש, וועלכער האָט אַזויפיל גוטס געטון אין זיין לעבען, וועלכער האָט נישט דעם מינ־דעסטען פגם אין זיין קאַריערע—דאַרף זיין גליקליך.

— אָט דאָס איז די געשיכטע, וואָס מענשען שאַצען אָפּ לויט׳ן אויסערליכען גלאַנץ, זיי גע־העען נישט אַריין אין דעם אינערליכען לעבען פון דעם יחיד, זיי בעמיהען זיך נישט צו פאַרשטעהען זיין נשמה, נאָר געהען פאַרביי דעם מענשענס מעשים מיט אַ לויב אָדער פאַראַכטונג, און שטעלט זיך פאָר, אַז ס׳איז דאָך מעגליך, אַז אַ מענש זאָל האָבען אין זיין געוויסען אויסטערלישע זאַכען, הגם אויסערליך גלאַנצט אַלץ, און אויך פאַרקעהרט: ס׳איז מעגליך, אַז אַ מענש, וועלכען מ׳האַלט פאַר אַ פאַרברעכער, וועמענס פאַרברעכערישע מעשים מ׳זעהט אפילו בולט, זאָל האָבען אַ קריסטאַל ריינע נשמה, ער ווערט פאַראַכטעט, פאַרשטויסען פון דער געזעלשאַפט. אָבער דאָס איז אונגערעכט, הונדערט פּראָצענט אונגערעכט.

— איהר מוזט געדענקען ה׳ טאַובע, אַז מיר האָבען דאָך נישט קיין אינסטרומענטען און אַזאַ ראַטען אַריינצודרינגען אין דער מענשליכער נשמה און זי אַדורכצוזעהן. מיר שאַצען מענשען אָפּ לויט די אויסערליכע מעשים, קיין אַנדער מאָס האָבען מיר נישט, אפשר זענט איהר גערעכט אָבער קעגען דעם קאָנען מיר, לײדער, גאָרנישט טון.

(פאָרטזעצונג קומט)

נאַציס אַליין דערצעהלען וועגען נאַצישע גרויזאַמקייט

די היטלעריסטן שרייען אַלץ, אַז אין אויסלאַנד האַלט מען אין איין פאַרשפּרייטן ליגענס וועגן זייער גרויזאַמקייט.

איצט קומט היטלערס אייגענע צייטונג דער „פעלקישער בעאָבאַכטער" און גיט אַליין אַרויס דעם אמת.

אין אַן אַרטיקעל דאָרטן קלאָגט זיך אַ געוועזענער פאָרער בעאַמטער, אַז זייער ביוראָ ווערט טאָג־טעגליך פאַרוואָרפן מיט בריוו פון אייגענע פּאַרטיי־חברים, מיט קלאָגעס וועגן די גרויזאַמקייטן פון די היטלער־סאָלדאַטן.

ער שרייבט בוכשטעבליך פאָלגענדעס:

פיל פון אונזערע פאָלקס־גענאָסן האָבן שוין אין איין בעקלאָגט זיך אויף די ברוטאַלע האַנדלונגען פון אונזערע „שטורעם־אַפּטיילונגען" (היטלער־סאָלדאַטן). מיט רעכט צי מיט אומרעכט, דאָס איז אונז אומבעקאַנט. איך מוז מודיע זיין, אַז מיט אַזעלכע אָנקלאָגעס דאַרף מען זיך צוערשט ווענדן צו די קאָמאַנדע פון דער בעטרעפנדער שטורעם־אַפּטיילונג. אויב דער הויפּט־שטאָב פון די היטלער־סאָלדאַטן זאָל זיך בעמיען בעשעפטיגן מיט די טויזנטער אָנקלאָגעס, וואָס קומען אָן יעדן טאָג, וואָלט ער געמוזט פאַרגרעסערן די צאָל בעאַמטע פון שטאָב אויף 10 מאָל אַזוי פיל.

און אַז די אַלע פּראָטעסטן קומען אָן פון זייערע אייגענע מענשן, וועלכע האָבן נאָך אַ שטיקל מעגליכקייט צו פּראָטעסטירן, קען מען זיך שוין פאָרשטעלן, וואָס פאַר אַ הויז די היטלעריסטן וואָלטן ווירקליך געדאַרפט אויסבויען, ווען מען וואָלט זיך בעקלאָגט אויף די אַלע גרויזאַמקייטן, וואָס ווערן בעגאַנגען געגען יידן און סאָציאַליסטן, וועלכע האָבן נישט קיין שום לעגאַלקייט צו שרייבן בריוו צום „ברוינעם הויז".

פון דעם קליינעם נאָטיץ אַליין קען מען זיך פאָרשטעלן, וואָס פאַר אַ ווילדקייט און בלוטיגער טעראָר עס הערשט איצט אין היטלערס דייטשלאַנד.

פון דוד איינהאָרן.

בעקאַנטע פערביסענע מאַרקסיסטן, באַר פאַר'ן שוועל פון דער טורמע פאַלן זיי טויט. און די קרובים בעקומען אַ בעפּרייטן מת.

עס טרעפן אָבער אין דייטשלאַנד אַנדערע ניסים אויך.

צום ביישפּיל, אין אַ קאַפע זיצט אַ יונגער ייד מיט זיין פרוי, עסט רוהיג און בעצאָהלט, בעגריסט זיך מיט די געסט און געהט באַלד אַרויס געזונד און פריש, איז דאָס נישט קיין וואונדער!?

אָט אַ וואונדער האָט דערזעהן אַ נאַצישער שמירער, אַ קאָרעספּאָנדענט, אויפן וועג קיין נירנבערג, און ער האָט זיך דאָס געאיילט צו לאָזן וויסן אין דער היטלעריסטישער „לאַנדעס צייטונג" פון דער שטאָט בראַונשוויג.

אָט ווי ער דערצעהלט דאָס:

[אין דעם צוג אין אַ צוג־רעסטאָראַן איז געזעסן אַ יונגער ייד מיט זיין פרוי, ער האָט געמיטליך געגעסן, האָט בעצאָהלט, האָט העפליך בעגריסט די געסט און איז באַלד אַוועק, און קיין האָר איז איהם נישט געקרימט געוואָרען".

נו, זאָגט אַליין, איז דאָס נישט קיין וואונדער? דאַרף מען וועגן דעם נישט שרייבן אין די צייטונגען? אַ יונגער ייד מיט דער ווייב זעצען זיך געמיט־סען צווישען היטלעריסטען, האָבען געגעסען בעצאָהלט, העפליך זיך געגריסט און איז אַוועק גאַנץ פון אַ לייבען־גרוב.

איהר שטעלט זיך פאָר, אַז אַן אַמעריקאַנער, ענגלישער אָדער פראַנצויזישער קאָרעספּאָנדענט זאָל דערצעהלען אין זיין צייטונג אַזאַ נס, ווי ער האָט געזעהן אַ יודען, וואָס האָט געגעסען און בעצאָהלט און די פאַסאַזשירען האָבען איהם דערפאַר נישט געלינטשט? אין היטלערס דייטשלאַנד איז דאָס טאַקע אַ נס, און נישט אומזיסט איילט זיך דער נאַצי־שרייבער די דאָזיגע זאַך צו בעשרייבען.

אָבער וואָרט, אין דייטשלאַנד טרעפן נאָך גרעסערע ניסים:

אין דער צייטונג פון דעם פרייסישען אינערן מיניסטעריום זענען פערעפענטליכט געוואָרען פערשידענע פאַראָרדנונגען, וואו און ווען מען זאָל אויסשליסען פערשידענע מלוכה־בעשטעלונגען. נאַטירליך, ווערט אָנגעוויזען אַז ווען צוויי פאַבריקען, אַן עכט דייטשע און אַ יודישע לעגען פאָר זייערע סחורות פאַר דיזעלבע פרייזען, דאַרף מען דעם בעשטעלונג אָפּגעבען דער עכט דייטשער פירמע.

דאָס הייסט, טאָמער לאָזט דער ייד ביליגער, מעג מען מיט איהם שוין האַנדלען.

דערביי ווערט אויך צוגעגעבען, אַז איבעריגעס זאָלען די רעגירונגס־אַמטען וואָס געבען אַרויס די בעשטעלונגען נישט צופיל אַרומשמעקען, מען דאַרף אויסמיידען צו זוכען צופיל, צי דער פאַבריקאַנט איז אַן עכטער דייטש אָדער צי זיין באָבע איז געווען אַ יודיש קינד. איבערהויפּט זאָל מען נישט זוכען דעם „עכטען דייטש" ביי גרויסע אונטערנעהמונגען אין גרויסע פאַבריקען. אַזעלכע אונטערזוכונגען זענען דאָס רוב אומפּרוכטבאַר, זיי מאַכען אַן שאַדען און שטערען דעם גאַנג פון די גרויסע פאַבריקען. זיי גראָבען אויך אונטער די עקזיסטענץ פון אַ סך טויזענטער אַרבייטער.

איהר לייענט דאָס און איהר גלויבט ממש אייערע אויגען נישט, דאָס איז געדרוקט שוואַרץ אויף ווייס אין אַ היטלעריסטישען אָפיציעלען בלאַט!

נאָר אויך דאָ קען מען דעם וואונדער זעהר לייכט ערקלערען. דאָ האַנדעלט זיך נישט וועגען יודישע דאָקטוירים, אַדוואָקאַטען, אָנגעשטעלטע, קליינע סוחרים, אינזשעניערען א.א.וו. דאָ רעדט זיך וועגען די גרויסע קאַפּיטאַליסטען, קאַרפּען־קעפּ, און זיי זענען אַפילו ביי היטלערן אומבערירליך, און די לעצטע הלוואה פון דער רעגירונג אויף 150 מיליאָן מאַרק איז געדעקט געוואָרען פון די יודישע באַנקירען: בלייכרעדער, לאַזאַרד, שפייער, עליסען, מענדעלסאָן, און קאָמפּאַני, יאַקאָב ס. א. שטערן, סימאָן, הירשלאַנד, לאָקאַלן, אָפּענהיימער, וואַרבורג און לעווי!

פאַראַן נאָך, הייסט דאָס, יודען אין דייטשלאַנד, וועמען מען רירט נישט אָן, און אפשר איז דאָס טאַקע איינער פון זיי געווען יענער יודישער יונגערמאַן, וואָס איז געזעסען מיט זיין פרוי אין אַ צוג־רעסטאָראַן, האָט געגעסען און בעצאָהלט, און קיינער האָט איהם נישט אָנגערירט?

צו'הרג'עטע און פערפייניגטע ווערען גאַנץ און בענערן זעלבסטמאָרד

היטלערס דייטשלאַנד איז אַ לאַנד פון גאַלע וואונדער.

צום ביישפּיל, מען וואַרפט אַרויס פון אַ פענסטער אויפ'ן פירטען שטאָק אַ סאָציאַליסט, נאָך אַ וואָך פון איבערמענשליכע פייניגונגען, און אַז דער דאָקטאָר קומט, געפינט ער דעם גוף פון ערמאָרדעטען, וואָס איז מיט אַ האַלבער שעה פריהער געווען איין בלוטיגע קאַשע, גאַנץ און פריש. און דאַן שרייבט דער דאָקטאָר אָן אַ בעשטעטיגונג, אַז דער מענש איז געשטאָרבען פון אַ האַרץ־שלאַג.

מען געפינט טויטע קערפּערס אין די טייכען פערבונדען און בראָנצע נעק. עס ווייזט זיך אָבער אַרויס, אַז זענען זעלבסטמערדער. זיי האָבען זיך אַליין אין אַ זאַק איינגעבונדען און אַריינגעוואָרפען זיך אַליין אין וואַסער.

אָדער מען לאָזט נאָר אַרויס אויף דער פריי־

אַנ'אורטייל אין אַ גט־פּראָצעס צווישען אַנ'אַריער און זיין יודישער פרוי

דאָס געריכט אַנערקענט די גט־תביעה און פשט'עלט אויס אַ „ראַסען־ריינע געזעץ־אינטערפּרעטאַציע. — וואָס זאָגט דערצו דער אַפיצ. אָרגאַן פון דייטשן רייכס־יוסטיץ־מיניסטעריום

ב ע ר ל י ן. (י.ט.אַ.) די „דייטשע יוסטיץ", אָפיציעלער אָרגאַן, פון רייכס־יוסטיץ־מיניסטעריום, בעריכטעט וועגען אַ גט־פּראָצעס, וואָס איז די טעג פאָרגעקומען אין קעלן און וואָס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר די איצטיגע בעציהונגען אין דייטשלאַנד בעזונדערס אויף וויפיל עס איז נוגע דעם געריכטס־אורטייל און דער עיקר — זיין מאָטיווירונג.

אַנ'אַריער האָט זיך געווענדעט צום געריכט מיט דער תביעה צו פּרויסצוגעבען איהם אַ גט פאַר זיין יודישער פרוי. די גט־פאָדערונג האָט דער תובע בעגרינדעט אויפ'ן פאָלגענדען אופן:

צו די פּערזענליכע אייגענשאַפטען פון אַ מענש געהערט אויך זיין ראַסען־צוגעהעריגקייט.

הגם ער האָט געוואוסט, אַז זיין פרוי איז אַ יודישע, האָט ער זיך אָבער וועגען דער בעדייטונג פון דעם דאָזיגען אומשטאַנד אָפּגעגעבען אַ חשבון ערשט נאָכדעם, ווי די ברייטע עפענטליכקייט איז אויפגעקלערט געוואָרען וועגען דעם ענין ראַסען־פּראָבלעם. דער אַריער בעט דעריבער, אַז דאָס געריכט זאָל אין דעם פאַל זיך נישט רעכענען מיט דער געזעץ־בעשטימונג, לויט וועלכער די גט־פאָדערונג דאַרף (אין פאַלען, ווען דאָס פּאַרפאָלק איז צו זיך נישט צוגעפּאַסט) אַריינגעטראָגען ווערען נישט שפּעטער ווי אין משך פון זעקס חדשים נאָך דער חתונה און איהם יאָ אַנערקענען דעם געפאָדערטען גט.

דאָס געריכט האָט איהם ערטיילט דעם גט און אין דער מאָטיווירונג פון אורטייל [illegible] פעסטגעשטעלט:

עס איז שוין איצט אַן אַלגעמיין־אַנערקענטער כלל, אַז צו די פּערזענליכע אייגענשאַפטען פון אַ מענש געהערט אין ערשטער רייהע זיין ראַסען־צוגעהעריגקייט. דאָס נייע דייטשע רעכט בויט זיך קודם־כל אויף דער צוזאַמענגעהעריגקייט פון פאָלק אַלס טרעגער פון געמיינזאַמען בלוט. ביים בעטראַכטען דאָס חתונה־צוזאַמענלעבען פון אַ פּאָרפאָלק אַלס זיטליכע איינריכטונג, וואָס דינט קודם־כל דער אויפהאַלטונג פון פאָלקס־קיום, דאַרף מען נעמען אין אַכט, אַז אַנ'אַריער מאַן וואָלט נישט חתונה געהאַט מיט דער אַנגעהעריגער פון אַ

(ווייטער זעה 8. זייט)

וואו איז זיין ווייב?

(ע ר צ ע ה ל ו נ ג) (נאָך פראַנצויזישען) פון ב. פערלמאַן.

ליזע האָט זיך געמאַכט פערטיג אַוועקצוגעהן פון הויז.

— די שניידערין האָט מיר געהייסען קומען היינט מעסטען דאָס קלייד, — האָט זי געזאָגט צו איהר מאַן, — איך וועל זיין צוריק אין אַ שעה אַרום.

עס זענען אָבער אַוועק גאַנצע דריי שעה און ליזע איז נישט געקומען... דער מאַן האָט געקוקט יעדע ווייַלע אויפ'ן זייגער. פינף... האַלב נאָך פינף... אַ פערטעל צו זעקס... דער זייגער האָט געשלאָגען זעקס — און די דראָסען־טיר האָט זיך אַלץ נישט געעפענט, ליזע'ס טריט האָבען זיך אַלץ נישט געהערט אויף די טרעפּ...

— זעקס אַ זייגער!

ליזע'ס מאַן האָט אומגעדולדיג אַרויסגעזאָגט פאַר זיך די צוויי ווערטער און אַ ציה געטון מיט די אַקסלען.

— עס איז שטענדיג אַזוי מיט די ווייבער — האָט ער ווייטער גערעדט פאַר זיך — פינקטליכקייט איז נישט זייער זאַך... און גראַד האָבען מיר היינט געזאָלט געהן צו די לאַרבערס... איצט איז שוין צו שפּעט... אַזאַ פאַרדראָס!

ער האָט געטראַכט מיט ליכטער פאַראַכטונג וועגען זיין פרוי, וואָס האָט זיך קיינמאָל נישט גערעכנט מיט דער צייט, און אין דער זעלבער צייט האָט ער זיך איבערגענומען ביי זיך, וואָס ער אַליין איז פריי פון אַזאַ מין שוואַכקייט. ווען ער רעדט אָפּ צו טרעפען זיך מיט אימיצען, קומט ער שטענדיג אין דער צייט, מעהרסטענטייל אפילו מיט עטליכע מינוט פריהער.

נאָך אַ האַלבע שעה איז פערביי, זיין אומגעדולד איז געוואָרען נאָך מעהר אָנגעשפּאַנט, און עס האָט איהם שוין אויף אַ רעכטען אמת געמוטער־פערדריסען אויף זיין פרוי. מיט צובויפגעדריקטע פויסטען האָט ער געשפּאַנט הין און צוריק איבער'ן צימער און געמורמעלט פאַר זיך:

— זי ערלויבט זיך שוין צופיל... זי מאַכט חוזק פון מיר...

ער האָט זיך אַלץ מעהר אויפגערעגט און געוואָרן אַלץ העסטיגער און בייזער:

— זי געפינט מיר די לעצטע צייט שוין צו [illegible] פון הויז... מיין געזעלשאַפט, [illegible]

אויס, איבערגעסיידערט זי נישט מעהר... אָבער שוין!! פון היינט אָן וועט עס מוזען נעמען אַ סוף! איך וועל עס מעהר נישט ליידען!..

ער האָט געמאָסטען דעם צימער מיט ברייטע שפּאַן און גערעדט ווייטער:

— איך בין אַדאַי געווען צו גוט צו איהר. איך האָב איהר קיינמאָל גאָרנישט אָפּגעזאָגט. און טאַקע דערפאַר רעכענט זי, אַז זי קען אַלץ טון מיט מיר. זי האָט אָבער אַ טעות. מעהר לאָז איך זי נישט אַוועקגעהן פון הויז אָהן מיר... איך וועל געהן מיט איהר אַפילו צו דער שניידערין... אַ חוץ דעם, בעקומט זי נישט פון מיר דעם רינג, וואָס איך האָב איהר צוגעזאָגט פאַר איהר געבורטסטאָג... איך מוז זי איינמאָל פאַר אַלע מאָל אָנלערנען... זי מעג מאַכען געוואַלדען, עס וועט איהר נישט העלפען...

די ווערטער פון דעם וואַנד־זייגער האָבען דערווייל זיך אַלץ ווייטער געדרוקט. אַרום זיבען אַ זייגער האָט ליזע'ס מאַן זיך געכאַפּט, אַז דאָס רעדען זיינס וועט צו גאָרנישט פיהרען, ער וועט זיך נאָך מעהר אויפרעגען. ער איז צוגעגאַנגען צום טעלעפאָן און האָט אָנגעקלינגען דער שניידערין:

— איז מיין פרוי ביי איך? — האָט ער געפרעגט.

— זי איז דאָ געווען נישט מעהר ווי עטליכע מינוט — האָט ער דערהערט אַ ווייבליכע [illegible] שטימע, — זי איז שוין אָבער לאַנג אַוועק.

— האָט זי איך נישט צופעליג געזאָגט, וואו אַהין זי איז פון אייך געגאַנגען?

— יאָ, זי האָט זיך ענטשולדיגט. וואָס זי קען דאָ לאַנג נישט פערבלייבען, ווייל איהר וואַרט אויף איהר... זי האָט מיר אויך געזאָגט, אַז איהר געהט היינט צוזאַמען צו אייערע פריינד.

ליזע'ס מאַן האָט איינגעזעהן פון דער שניידערינ'ס רייד, אַז ער האָט אומזיסט זיך געבייזערט אויף זיין פרוי. ער איז געוואָרען מיט אַמאָל אומרוהיג. עס איז געווען אַ פערטעל נאָך זיבען. יעדער איינער ווייסט, ווי שווער עס איז היינט דער אויטאָמאָביל־פערקעהר אין דער גרויסער שטאָט. ריזיגע טראַמס און „באַסעס" לויפען אין אַ ווילדען געיאָג מיט טאַקסיס, און ווען אַ מענש וויל אַריבערגעהן די גאַס, איז ער נישט זיכער מיט'ן לעבען. האָט עפּעס נישט פּאַסירט מיט זיין אָרימער ליזע'ן?

ליזע'ס מאַן האָט שווער אָפּגעאָטעמט און זיך אַראָבגעלאָזט אין אַ ווייכער שטוהל. ר'האָט זיך פאַרדעקט דאָס פּנים מיט די הענט און זיך איבערגעגעבען זייערע שוואַרצע געדאַנקען, ער האָט קלאָהר געזעהן דאָס אומגליק פאַר זיינע אויגען.

— וויפיל מאָל האָב איך איהר געזאָגט, — האָט ער גערעדט פאַר זיך — אַז זי זאָל טראָגען אין האַנד־טאַש איהר אַדרעס. מאַלע וואָס ס'קען אַמאָל מיט אַ מענשען פּאַסירען... זי האָט מיר אָבער קיינמאָל נישט געוואָלט פאָלגען. עס איז מעגליך, אַז זי האָט פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין, און מען האָט זי אַוועקגעפיהרט אין שפּיטאָל. מען וועט עס מיר ערשט קענען לאָזען וויסען, ווען זי וועט קומען צוריק צו זיך. איך האָף, אַז זי ליידט נישט קיין צו שטאַרקע ווייטאָגען. צו פערלירען צו דריי און צוואַנציג יאָהר אַ האַנד אָדער אַ פוס, — ווי שרעקליך!... איך זעה זי פאַר זיך, ווי איך האָב זי צום ערשטען מאָל בעגעגענט... זי האָט געטראָגען אַ ראָזיג קלייד... ניין, אַ בלוי קלייד... און אפשר איז עס טאַקע געווען אַ ראָזיג קלייד?... ניין, דאָס ראָזיגע קלייד האָט זי געטראָגן אויפ'ן צווייטען טאָג, ווען מיר האָבען זיך ווידער געטראָפען. דעם ערשטען טאָג איז זי געווען אָנגעטון אין ווייסען... ווי שעהן זי האָט אויסגעזעהן אין דעם!

אַ ווילע איז ער געזעסען פערטראַכט. ער האָט אַ קוק געטון [illegible] אויפ'ן זייגער און גענומען ווידער מורמלען שטיל פאַר זיך:

— ווי שעהן זי האָט דעמאָלט אויסגעזעהן! איך האָב גלייך דערפיהלט, אַז איך בין פערליבט, און געבעטען, אַז מען זאָל מיך פאַר איהר פאָרשטעלען. איך האָב געטאַנצט מיט איהר דעם ערשטען וואַלס און איהר איינגערוימט אויפ'ן אויער, אַז איהר שעהנקייט האָט מיך געפאַנגען און איך וויל זיך בעקענען מיט איהר נעהנטער... וועט זי וועלען מיך זעהן דעם צווייטען טאָג? זי האָט געשמייכעלט פון פריידע און געענטפערט מיט די בלויע ליפּען: יאָ... אויפ'ן צווייטען טאָג האָב איך שוין גערעדט צו איהר וועגן מיין ליבע. איך האָב נישט בעדאַרפט פיל רעדען צו איהר. זי האָט אַלץ אַרויסגעלייענט פון מיין פּנים, פון מיינע אויגען. „איך וועל מיט'ן גאַנצען האַרצען ווערען אייער פרוי!" — האָט זי מיר [illegible] ענטפער.

ער האָט ווידער טיף אָפּגעאָטעמט און געטראַכט ווייטער אין דער הייך:

— אָבער דאָס גליק אונזערס האָט לאַנג נישט געדויערט. גאָט ווייסט, צי לעבט זי נאָך, מיין טייערסטע, מיין ליבסטע. איך בין נישט געווען גערעכט צו איהר, בין צייטענווייז געווען אומגעדולדיג... זי איז געווען די גוטסקייט אַליין. איך וואָלט בעדאַרפט שמייכלען איבער איהרע קאַפּריזען און קינדישע איינפאַלען און נישט אויפרעגען זיך... זי האָט אַזוי געוואָלט האָבען אַ רינג... ווען זי וואָלט נאָך איצט געקומען צוריק, אַ געזונטע, וואָלט איך איהר נישט נאָר געשענקט דעם רינג, נאָר אויך אַ בראַסלעט, אַלץ, וואָס איהר מויל וואָלט נאָר אויסגערעדט... יעדער וואונש איהרער וואָלט געווען פאַר מיר הייליג... גאָט, איך בעט דיך, גיב זי מיר צוריק, ווייל אָהן איהר איז דאָס לעבען מיינס גאָרנישט ווערט... עס איז צעהן מינוט נאָך אַכט! גיב זי מיר צוריק, גאָט אין הימעל, און איך שווער, אַז איך וועל זי אָפּהיטען ווי מען היט אָפּ דאָס אויג אין קאָפּ.... ליזע, מיין ליבסטע, קום צוריק צו מיר...

דאָס דינסט־מיידעל האָט איהם איבערגעשלאָגען אין מיטען, ווען זי איז אַריינגעקומען און האָט געמעלדען, אַז דאָס עסען איז שוין פאַרטיג. אין דעמזעלבען מאָמענט האָט די טיר זיך געעפענט און ליזע אַליין האָט זיך בעוויזען אויף דער שוועל, אַ פערסאָפּעטע, מיט פּעקלעך אין ביידע הענט.

— ענטשולדיג מיר, מיין ליבסטער, איך האָב זיך אַ ביסעל פערשפּעטיגט, — האָט זי שנעל אַרויסגעזאָגט, — ווי נאָר איך בין אַרויס פון דער שניידערין, האָב איך אָנגעטראָפען עמעלין און זי האָט מיך פערשלעפּט אין אַ קראָם, וואו מען קען אַלץ קויפען האַלב־אומזיסט. עס איז אָבער געווען גאַנץ ווייטליך און עס האָט מיר גענומען אַ היבשע צייט צו קומען אַ היים. ווערסט באַלד זעהן, וואָס איך האָב אַלץ איינגעהאַנדעלט...

אָבער איהר מאַן האָט גאָרנישט געהערט. ווי נאָר ער האָט דערזעהן, אַז זיין פרוי איז פריש און געזונד, אַזוי האָט ער גלייך פערגעסען די אַלע שעהנע זאַכען, וואָס ער האָט זיך געהאַט צוגעזאָגט, און איז זי בעפאַלען מיט אַ שטראָם בייזע רייד:

— האָסט דאָך געוואוסט, אַז איך האָב געוואַרט אויף דיר, דו צולאָזענע, ווילדע ציג! דו האָסט אָבער אַ טעות, אויב דו מיינסט, אַז איך וועל דיך לאָזען אַרומלויפען גאַנצע טעג...

און אַזוי ווייטער און ווייטער...

ווי אזוי מעז ארבייט איז ראטעז-פערבאנד

(פון א רייזע איבער רוסלאַנד)

פון ה. לאַנג.

איבער דער גאַנצער וועלט איז צוקלונגען אַז גאַנץ רוסלאַנד אַרבייט, און דאָס איז אמת. אַלע אַרבייטען, יונג און אַלט, יעדער מאַן, יעדע פרוי, דער אַכציג-יאָהריגער מענש, ווי דער, ביי וועמען די הענט הויבען-אָן ערשט זיך פאַנאַנדער-צוציהען.

אין קיין שום אַנדער לאַנד אויף דער וועלט קען מען דאָס נישט זעהען. איך בין געווען אין צוואַנציג לענדער איידער איך בין אָנגעקומען אין סאָוועט-רוסלאַנד און אין ערגעץ האָט זיך נישט גע-וואָרפען אין די אויגען אַזא אייביגע עשביט-ער, אַזא איינגעבראָכטער צייכען פון אַרבייט, פון פראַצע, פון פאַ"האַרעוועטקייט, ווי מען זעהט עס אויף אַלע פעלקער, וואָס וואוינען אויף רוסישע ערד — אויף יעדען מענשען פון יעדען פאָלק.

דאָס גאַנצע לאַנד איז אַ פאַבריק-הויף, דאָס איז נישט קיין איבערגעטריבענער איינדרוק, עס ווערט אַלץ גרעסער, שווערער און שאַרפער וואָס מעהר מען רייזט פון שטאָט צו שטאָט, פון געגענד צו גע-גענד. אומעטום די אָנגעשטרענגטקייט.

גאַנץ רוסלאַנד אַרבייט, און דערין איז מעהר ווי מען וואָלט עס געזאָגט אויף אַן אַנדער לאַנד, אַנדערשוואו זענען פאַראַן פאַמיליע-מיטגלידער, וועלכע אַרבייטען נישט. אין רוסלאַנד אַרבייטען אַלע.

איך בין אַ"ניגעקומען אין אַ הויז, אין מאָסקווע און געפונען אַ לאַגע. דער מאַן פון דער פאַמיליע איז אַ שלאָסער, די פרוי אַ זאַקען-מאַכערין, אַ יונגער זוהן איז אַ פרוכט-פאַקער, די מוטער פון דעם מאַן אַרבייט ביי ליבע, די מוטער פון דער פרוי (צוויי באָבעס אין שטוב) איז אין אַ וועשעריי, אַ שוועסטער פון דעם מאַן (אַ גרושה) איז אַ קירזשנערין (אַרבייט אין דער פאַבריק וואו מען נעהט אַרמיי-היטלען), די וואוינען אַלע אין צוויי צימערלעך פון איין שטוב מיט אַ פינסטערען חדר'ל פאַר אַ קיך, ופאַרהאַן נאָך אַ מיטגליד אין דער פאַמיליע, אַ יונגעל פון אַכט יאָהר; ער געהט אין דער שול — דער איינציגער, וועלכער אַרבייט נאָך נישט און וואָס אַ לעבעדיגער הויז בין איך געווען,

וואו אַ מאַן פון העכער אַכציג יאָהר איז באַשעפטיגט אַלס אַ דינער אין אַ האָטעל, די פרוי דינט, העכער 70 יאָהר וואַשט פאַדלאָגעס אין אַ קינדער גאָרטען, זייערער אַ זוהן איז אַן אַרבייטער אין אַ קאָלאָשען-פאַבריק, דעם זוהנ'ס פרוי אַרבייט אַלס אַ צוזאַמענקלעפּערין פון בוך-זייטען אין אַ בוכבינדעריי, אַ איטאָמטע פון דער יונגערער פאַרפאָלק איז אַ "עקאָנאָמיסטקע" אין דרוועלבער קאַלאָשען-פאַבריק, און וועלכער דער פאָטער איז באַשעפטיגט, די יונגערע פאַר-פאָלק מיט דער טאָכטער און די גאַר אַלטינקע פאַרפאָלק וואוינען אין איין צימער.

אויף אַ צוג פון כאַרקאָוו קיין קיעוו האָט די קאָנדוקטאָרשע מיר געזאָגט, אַז איהר פאַמיליע באַשטעהט פון (נאָך) זעקס מיטגלידער — איהר מאַן, דריי זיהן זייערע, איהרע אַ שוועסטער און דעם מאַנס מוטער איז אַ וועשערין פון ציכלעך פאַר וואוינען צוזאַמען. דאָס איז אַ פאַמיליע, מיט אַרבייט ביים וואָקזאַל, ביי די רעלסען, און ביים אַנלאָדען און אויסלאָדען פראַכט-וואַגאָנעס. דעם מאַנס מוטער איז אַ וועשערין פון ציכלעך פאַר קישעלעך, וואָס מען גיט פאַסאַזשירען, צום שלאָפען. אַזוי געהט עס איבער גאַנץ רוסלאַנד. וואָס עס איז מיט אַ פאַמיליע אין מאָסקווע, אָדער לע-ניגראַד, אָדער כאַרקאָוו, און מיט פאַמיליעס אַני-מעטום. אין היים קען דערציהלען פאַר אַלע היי מען. אומעטום געלעגע"ס פאַר פערהאַרעוועטע. אומעטום מענשען מיט פראַצע. די צוקלינגונג איבער דער וועלט, אז גאַנץ רוסלאַנד אַרבייט איז אמת. וואָס, אָבער, האָט מען פון דער אַרבייט?

אין רוסלאַנד איז באַר קלאָהר די אַרבייטס-שטייגער. עס הערשט די סיסטעם אַרויסצוקריגען אַבסאָלוט אַלץ וואָס עס קען באַר זיין אין מענשליכע קרעפטען. און קיין צוריקהאַלטונג דערביי. נישטאָ ביי דער אַנטרייבונג פון די פאַבריקען, אָדער פון סתם אַ"בייט קיין שום פערטראַכטונג וועגען דעם מענשען אין דעם אַרבייטער, דאָס וואָס מען זאָגט אויף דער גאַנצער וועלט: "אַ מענש איז נישט מעהר ווי אַ מענש" גילט דאָרט נישט. גיב אַלץ, וואָס דיין בלוט קען צושטעלען — דאָס גילט.

אַ קלאָהרע אַרבייטס-שטייגע", און קלאָר אויך די באַלוינונג אין געלד. מען וועגט און מען מעסט אַרבייט יעדע שעה, און סוף חודש רעכענט מען צוזאַמען אַ מאַנאַטליכען געהאַלט, כאָטש מען קען אויך קריגען לוינען אין מיטען חודש, יעדע צוויי וואָכען.

אמת, דערביי זענען דאָ צוריקהאַלטונגען; אַ פאַבריק אַפּערירט לויט אַ בודזשעט, און דער סאָמע פאַר רוהיגע מאַטעריאַלען אָדער פאַר אַפּלי-פערונג, עסט אָפּט אויף דעם פאָנד פאַר אַרבייטס-קאָסט. דערצו זעבען אויך דאָ רעדוקציעס. מען נעהמט אַראָפּ פון די לוינען פאַר די פערשידענע צוועקען. צי איינער איז אַ פאַרטיי-מאַן, צי נישט, „פאַרטיינע" פינאַנציעלע לאַסטען מוז ער אויף זיך נעהמען אַמאָל איז דאָס פאַר אַ פּראָפּאַגאַנדאַ-פאָנד, אַמאָל פאַר אַן אַנדער ענין פון דער קאָמוניסטישער פאַרטיי. מען נעהמט אויך אַראָפּ פאַר סאָציאַלע צוועקען, פערשידענע איינריכטונגען אין די פאַבריקען, כאָטש דער דורכשניטליכער אַרבייטער בענוצט זיך נישט מיט זיי. דערצו קומען צו „הלוואות", וואָס די רעגירונג קריגט פון יעדער אינדוסטריע. די סומע, וואָס אַ פאַבריק מוז צושטעלען, ווערט גענומען פון יעדען אַרבייטער. יעדער אַר-בייטער קריגט אַ פּאַפּיר, אַז ער וועט זיין בירעכטיגט צו דער „הלוואה" קענען אַמאָל אויפמאָהנען; אָבער קיינער האָט נישט קיין גלויבען דער-אין.

אָבער מיט די אַלע צוריקהאַלטונגען פון לוינען און מיט די רעדוקציעס פאַר די „אָבליגאַציעס", און מיט דער גאַנצער סיסטעם פון שטיק-אַרבייט וואָס דאָס אַלץ האַלט יעדענס געלד-פערדינסטען אום באַשטימט, אין פאָרם איז דאָ אַ קלאָהרער באַלויגונגס-מאָס פאַר אַרבייט. איינער קען זאָגען, אַז ער פערדינט הונדערט רובעל אַ חודש; אַ צווייטער קען זאָגען, אַז ער פערדינט צוויי הונדערט רובעל, ווי עס האָבען מיר אָנגעגעבען די פיל מענשען איך וועמענס געזעלשאַפט איך בין געווען, צווישען זיי קוואַליפיצירטע פאַבריק-אַרבייטער, נישט קוואַליפי-צירטע בעל-מלאכות, פּראָפעסיאָנעלע מענשען, אַנגעשטעלטע ביי דער רעגירונג, לעהרער אין אוני-ווערזיטעטען, כאַזריק-דירעקטאָרען, רעגירונגס באַאַמטע, איז די סומע פון זייערע פערדינסטען געגאַנגען פון פופציג רובעל אַ חודש ביז פיר הונדערט רובעל, מיט עטליכע אויסנאַהמען פון פינף און זעקס הונדערט רובעל. יעדער שפור פון קלאָר-קייט פאַלט אָבער אַוועק ווען דאָס געלד איז שוין

ווי אוין דער

Varieteé-Dancing
TABARIN
Narutowicza 20.
יו"ט'דיגער פּראָגראַם פון אַטראַקציעס
4 BRAUN
4 FERNANDO
3 HARRYS
LEO SPARI
ווי אויך דער אויסגעצייכענטער אָרקעסטער
„The Weinroth Band"
מעגליכקייטן „Five" 8–5 קאָנסומציע 80 גר.
אַרטיסטישע אויפטריטען 10 אַ זייגער.
קאַבאַרעט-דאַנסינג
מיר לאַדען אייך איין אויף די פרייליכסטע
סילוועסטער-נאַכט
אין „טאַבאַרין"!
א ים פון איבעראַשונגען!
מ'בעט צו רעזערווירען טישלעך.

יודען איז דייטש-אויבער-שלעזיען ווערען בעהאַנדעלט קאָרעקט

אזא ערקלערונג האָט פערעפענטליכט די אויבער שלעזישע רעגירונגס-מאַכט

בערלין, 24 (יט"א טעלעגראַפיש)

די רעגירונגס-מאַכט אין דייטש-אויבערשלעזיען, האָט פערעפענטליכט אַן ערקלערונג, אז די יודען אין דייטש-אויבערשלעזיען ווערען בעהאַנדעלט אויף אַ זעהר קאָרעקטען אופן. די רעגירונג לייקענט אָפּ די קלאַנגען, אז די אָרטיגע יודען זאָל האָבען געשעהען אַן עוולה. ס'ווערען נאָר פערפאָלגט אַנטימלוכה'שע עלעמענטען, נישט קוקענדיג, צי זיי זענען יודען אָדער אַריער.

דאָ אין דער האַנד. וואָס טוט מען דערמיט? וואָס קריגט מען פאַר דעם? מען שטויסט זיך צונויף מיט דער "בליבהע" וואָס אין דער סאָוועטישער אָרדנונג ביים דערהאַלטען פּראָדוקטען אין לאַנד, און ביים אויסטיילען די צו דער בעפעלקערונג

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל-גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
אויפנאַהמס-שעה'ן פון 8–1 מיטאָג און 5–9 אָוונט.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר ווענערישע און געשלעכטס-קראַנק.
צעגעלניאַנא 7, טעל. 141-32.
נעהמט אָן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאַכמ. און פון 5–8 אָוונט, זונטאָג פון 9–11 בייטאָג.

שלמה המלך'ס גרעסטע ליבע

(9 לויט יודישע לעגענדעס ● פון א. אויסטילער

אַ שרעקליך צושראָקענע איז שושנה געשטאַנען איינע אַליין געגענאיבער דער קעניגין מאַקעדאַ אין דעם שפּיגעל-זאַל. זי האָט נישט געוואוסט וואָס דאָס זאָל אייגענטליך בעדייטען. און דער קעניג וועט דאָך אויף איהר וואַרטען! ווי קען זי ווידערשפּעניגען דעם קעניג'ס וואָרט! עס שמעקט דאָך מיט טויט!

נאָך אַ גרעסערע שרעק איז אָנגעפאַלען אויף דעם זיבעצעהן-יאָהריג אומשולדיג קינד, ווען זי האָט דערזעהן ווי די ווילדע, צעיושעטע מאַקעדאַ קוקט אויף איהר מיט פערצוקענדע אויגען, ווי אַ ווילדע חיה אויף איהר רויב. איהר הארץ האָט איהר געזאָגט, אַז דאָס איז עפּעס נישט גלאַט, אָבער וואָס, האָט זי נישט געוואוסט. איהר קינדערשער בעדאַנק איז נאָך נישט געווען רייף גענוג צו קאָנען בעגרייפען מאַקעדאַ'ס געדאַנקען. אין דעם דאָזיגען טראַגישען מאָמענט האָט זי נאָר געטראַכט ווי אַזוי איז מען מודיע איהר געליבטען יואב, ער וועט זי שוין באַרויסראַטעווען.

פּלוצים אָבער האָט זי מיט אַ ביטערען יאָמערליכען געוויין אויסגעשריען צו מאַקעדאַ'ן:

— וואָס וויל די קעניגין פון מיר?

מאַקעדאַ האָט פערשטאַנען, אַז עס איז גליי-כער אַנצונעהמען שושנה'ן מיט גוטע רייד. מיט אַ היפּאָקריטישען שמייכעל אויף איהרע ליפען לייגט זי אַרויף איהר גלאַטע פּוכקע האַנט אויף שושנה'ס אַקסעל און זאָגט צו איהר:

— ליבעס קינד, דו ביזט דאָך דאָס שענסטע געשעפט, וואָס גאָט האָט בעשאַפען זינט די וועלט שטעהט, וויל איך דיך אַוועקשיקען אין מיין לאַנד, איך וועל דיך דאָך גליקליך מאַכען.

שושנה איז געווען צו נאַאיוו צו בעגרייפען מאַקעדאַ'ס אמת'ע מאָטיווען צו רעאַגירען אפילו אויף דעם קאָמפּלימענט. זי האָט נאָך מיט אַ האַרצ רייסענדען כליפּען אויסגעשריען:

— ווי קען איך אַוועק אַזוי ווייט פון מיין לאַנד! ווי קען איך איבערלאָזען, אַ, גאָט, מיין געליבטען!

ווי נאָר מאַקעדאַ האָט דערהערט „מיין גע-ליבטען" איז זי געווען זיכער, אז דאָס מיינט זי דעם קעניג. וואו נאָר זי האָט געהאַט אַ ביסעל בלוט איז עס אידר"ר געקומען אין פּנים, איהרע אויגען האָבען אַרויסגעשטייגט ווי גלעזערנע קופּאָלען. מיט אַ ווילדע רציחה איז זי אַרויס, פערשלאָסען די טיר און איבערגעלאָזט שושנה'ן איינער אַליין צווישען די שפּיגעלדיגע פיר ווענט, אין וועלכע זי האָט דאָס ערשטע מאָל אין איהר לעבען געזעהן איהר אייגענע פיגור.

דערווייל האָט דער קעניג שלמה מיט גרויס אומגעדולד געמאָסטען די פאַלמען-אַלעען הין און צוריק. יעדע מינוט וואַרטען האָט איהם אויסגע-זעהן ווי אַן אייביגקייט, און יעדע פערגאַנגענע מינוט איז איהם געווען אַ קאָסטבאַרער פערלוסט.

זיין וואַרטען איז אָבער געווען אומזיסט. מיט אַן'ענטוישט געמיט איז ער צוריקגעגאַנגען אין פּאַלאַץ. ער איז איצט געווען שטאַרק בעזאָרגט וועגען איהר שיקזאַל. אפשר האָט עפּעס מיט איהר אַן'אומגליק געטראָפען.

אָבער ווי זאָל ער דאָס אויסגעפינען? זיינע דינער און אַדיוטאַנטען וויל ער נישט פערטרויען דעם הייליגסטען סוד פון זיין הארץ, פון זיין נשמה. פעלט איהם אַיין צו שיקען רופען יואב'ן צו זיך. אין דעם וועט דאָך איהם קיינער גאַרנישט חושד זיין, און פון יואב'ן וועט ער אַלץ געוואויר ווערען.

געזאָגט און געטון. און ריימער זענען אַוועק צו דעם פּאַסטוך יואב'ן צהיים.

יואב האָט אָבער שוין מיט'ן מאָרגען שטערן-אויפגאַנג פערלאָזען זיין היים און אַוועק מיט די שאָף אויף דער לאַנקע. ווי זיין אַלטעגליכער שטייגער, האָט ער היינט אויך בעזונגען זיינע לי-בעס-לידער צו שושנה'ן. דורכטרייבענדיג די שאָף נישט ווייט פון דעם פּאַלאַץ, האָט שושנה דערהערט איהר געליבטענ'ס שטימע.

מיט אַ הארצרייסענדיגען קול האָט זי איהם זינגענדיג געענטפערט. דאָס האָט יואב'ן געטראָפען ווי אַ דונער. ער איז געווען זיכער, אז דאָס האָט זי דער קעניג פערשפּאַרט. ער האָט אָבער צוגעזאָגט זיין געליבטער, אַז נאָר איבער זיין טויטען קערפּער קאָן דער קעניג זי אַוועקרויבען פון איהם, און זיין וואָרט וועט ער האַלטען.

נישט לאַנג געקלערט, האָט ער מיט זיין געזעגען אימפּעט זיך געלאָזט לויפען אין דער ריכטונג, פון וועלכער זיין געליבטער'ס שטימע האָט זיך געהערט, און לויפענדיג האָט ער איהר געזונגען אַ טרייסט-ליד.

פון דער אַלעמאָל-דערנעהנטערענדער שטימע האָט שושנה געוואוסט, אַז איהר געליבטער קומט איהר צו הילף, און ענדליך האָט זי איהם אויך דערזעהן דורך דעם פענסטער.

ווי נאָר יואב האָט דערהערט פון איהר דאָס וואָרט „געפאַנגען", האָט ער זיך געלאָזט קלעטערן צום פענסטער, לעבען וועלכען שושנה איז געשטאַנען. דאָ זענען אָבער באַלד אָנגעקומען די ריימער, וועלכע, שוין נישט טרעפענדיג איהם אין דער היים, זענען איהם נאָכגעפאָהרען אויף דער לאַנקע. געגען זיין ווילען האָבען זיי איהם גענו-מען און מיט געוואַלד איהם געבראַכט צום קעניג.

שושנה, אַליין געפאַנגען, און איהר יואב פערהאַפטעט, איז געזעסען און ביטער געוויינט. אויך דער קעניג איז געזעסען זעהר אַ טרויעריגער און אין מרה-שחורה'דיגע געדאַנקען פערטיפט.

ווי נאָר ער האָט דערזעהן יואב'ן האָט ער מיט שרעקליכער אומגעדולד אַ פרעג געטון:

— לעבט זי?

יואב'ס ענטפער: „זי לעבט, אָבער זי איז געפאַנגען אין דעם לינקען פליגעל, וואָס איז בע-וואוינט פון דער קעניגין מאַקעדאַ", האָט דעם קעניג בערוהיגט. אַבי זי לעבט, האָט ער זיך גע-טראַכט, די געפאַנגענשאַפט איז אַ קלייניגקייט.

שלמה האָט גוט פערשטאַנען וואָס דאָ קומט פאָר. ער האָט שנעל בעגריפען פאַרוואָס מאַקעדאַ האָט זי געפאַנגען. ער האָט נישט געוואָלט דעם קעניגינס ליבעס-ענטוישונג נאָך מעהר פערגרעסערן. אויך פון פּאָליטישען שטאַנדפּונקט האָט איהם נישט בעלוינט זיך מיט איהר צו פערפיינדען. ער האָט דערפאַר נאָך אַ שנעלער איבערלעגונג איינגעזעהן, אַז דאָס בעסטע וועט זיין צו ציינען די קעניגין מאַקעדאַ אין וועמען שושנה איז באמת פערליבט.

דער קעניג האָט בעגומען יואב'ן און אַוועק-געשפּאַצירט מיט איהם צו מאַקעדאַ'ס וואוינונג, און זיי זענען פונקט אָנגעקומען ווען די קעניגין האָט געפיהרט שושנה'ן צו זיך אין פּרישטיק-צימער צו עסען.

ווי נאָר די יונגע צוויי געליבטע האָבען זיך דערזעהן זענען זיי ווי פייל פון בויגען צוגע-לאָפען איינער צום אַנדערען און דער אַפּקלאַנג פון זייערע קושען, דערהבעגייסטערט ביז הייסע טרערען, האָט איינגעגאָסען צערודערט די אומזיסט-איי-פערזיכטיגע קעניגין, בעת דעם קעניג'ס הארץ איז צוגאַנגען פון קנאה.

מאַקעדאַ האָט איצט איינגעזעהן, אז איהר שרעק פאַר שושנה'ן איז נישט געווען איינגאַנצען בערעכטיגט. אמת, זי האָט געזעהן און געוואוסט, אז דער קעניג איז אין שושנה'ן שטערבליך פער-ליבט, אָבער זי האָט אויך געזעהן ווי שטערבליך שושנה און יואב זענען פערליבט, און זי האָט מער שטאַנען, אז דער קעניג וועט דעם יונגען פּאָרעל'ס גליק נישט שטערען. און ווי אַ שטיין פון הארצען איז עס געווען, ווען זי האָט דערהערט ווי די נאָך אַלץ צושראָקענע שושנה האָט אונטערטעניגסט גע-בעטען מען זאָל זיי לאָזען געהן, ווייל היינט איז דער טאָג פון זייער חתונה.

אין מאַקעדאַ'ן האָט זיך איצט צושפּילט די פאַנטאַזיע. זי איז געווען כמעט זיכער, אז איצט וועט זי דערגרייכען איהר גליק. און זאָל דער קעניג נישט וועלען זיך איבערגעבען איהר אויף אייביג, איז אַלענפאַלס די גרעסטע שטערונג בעזייטיגט געוואָרען און זי וועט קאָנען געניסען אומגעשטערט אויפיל נאָר וויפיל איהר הארץ וועט גלוסטען...

אויף דעם קעניג האָט אָבער דער דאָזיגער מאָמענט געהאַט אַ טאָפּעלטע ווירקונג. ער האָט געזעהן קלאָר, אז ער וועט שושנה'ס ליבע קיינמאָל נישט געווינען, דאָס האָט איהם שרעקליך גע-שמערצט. עס האָט איהם אָבער אויך געפרעהט צו זעהן, אז ס'זענען דאָ מענשען, וואָס פאַר אַן'אידעאַל זענען זיי בערייט מקריב צו זיין אפילו אַזאַ גוטס, וואָס נאָר דער רייכער מאָנאַרך האָט געקאָנט געבען.

זיי זענען אָבער ביידע, אי דער קעניג, אי מאַקעדאַ, זעהר צופרידען. שלמה האָט זיך גע-פרעהט מיט שושנה'ס גליק. מאַקעדאַ איז געווען גליקליך, ווייל זי האָט געזעהן אַ גלאַררייכע צו-קונפט. זיי האָבען זיך דערפאַר ביידע בעטייליגט אין דעם יונגען פּאָרעל'ס חתונה, און זיי בעשאַנ-קען מיט זעהר רייכע און קאָסטבאַרע מתנות.

מאַקעדאַ איז פערלייפיג געבליבען אין הויף. דער קעניג האָט געזוכט צו זעטיגען זיין ליבעס-דורשט אין מאַקעדאַ'ס שאָטען... און מאַקעדאַ האָט אויסגענוצט די געלעגענהייט און מיט איהר גאַנ-צען ליידענשאַפטליכען ברען האָט זי בענאָסען דעם שצהנעם קעניג, ביז זי איז ענדליך צוריקגעפאָהרען אין איהר לאַנד מיט אַ זוהן פון שלמה המלך און מיט פיל קאָסטבאַרע מתנות.

(ענדע)

אנ'אורטייל אין א גט-פראצעס

צווישען אנ'אריער און זיין יודישער פרוי

(ענדע פון 6־טע זייט).

פאלקס-פרעמדער אדער גאר פאלקס-פיינדליכער ראסע, ווען מען וואלט איהם אויפגעקלערט דעם דאזיגע מצב-הענינים.

דעם תובע — ווערט ווייטער געזאגט אין דער מאטיווירונג פון אורטייל — איז אפילו געווען בעקאנט דער פאקט, אז זיין פרוי איז א יודין, פאר איהם האט עס אבער געהאט בלויז די בע־דייטונג פון עטוואס אויסערליכעס. ער האט זיך נישט אבגעגעבען קיין חשבון וועגען דער גאנצער חשיבות פון אומשטאנד, און דעריבער דארף מען זיך נישט וואונדערן, מחמת צו יענער צייט האט בלויז א פערשווינדענדע קליינער קרייז געהאט פערשטענדעניש פאר דער גאנצער וויכטיגקייט פון די ענינים פון ראסע, בלוט און פאלקסטום.

דאס געריכט שטעהט למוף אויפ'ן שטאנד־פונקט, אז דער געזעצליך פארגעזעהענער תביעה-טערמין איז אין דעם פאל אפגעהיט געווארען, מחמת נעהמענדיג אין אכט די דורכשניטליכע ביל־דונג פון תובע מעג מען אננעהמען, אז די פולע ערקענטניש פון דער זאך־לאגע איז איהם געקומען ערשט אין משך פון זומער 1933, און הגם ער האט מיט זיין יודישער פרוי צוזאמענגעלעבט נאך לאנג פאר דער נאציאנאלער ערוואכונג פון דייטשען פאלק, האט ער זיך אבער געקענט קלאר־מאכען די בעדייטונג פון זיין צוזאמענלעבען מיט א יודין ערשט זייט אנהויב אפריל 1933. דעם 6-חדשים'דיגען תביעה-טערמין דארף מען דעריבער רעכענען נישט זייט דער פאקטיש אבגעשלאסענער חתונה, נאר זייט אפריל 1933.

קאמענטירענדיג דעם דאזיגען אורטייל, שרייבט די „דייטשע יוסטיץ", אז אויפ'ן יסוד פון דעם דאזיגען פרעצעדענס וועלען קענען אנערקענט ווערען גט'ן די אלע אריער, וועלכע האבען טאקע שוין לאנג חתונה געהאט מיט יודישע פרויען, האבען אבער זייערע גט-תביעות אריינגעטראגען נישט שפעטער ווי אין אקטאבער 1933, מחמת דאן איז אפגעלאפען דער 6-חדשים'דיגער טערמין זייט די בעדייטונג פון דער ראסען-פראגע איז קלאר געווארען פאר'ן גאנצען דייטשען כלל. פאר תביעות, וואס זענען איינגעפלאסען אין געריכט נאך דעם דאזיגען טערמין, וועט שוין אבער בלויז די אנ־ווייזונג אויף דער יודישקייט פון דער פרוי נישט קענען דינען אלס גענוגענדער גרונד צו אנערקענען א גט, ווען אפילו דער תובע איז א מיטגליד פון דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי. דער אפי־ציעלער ארגאן פון דער דייטשער יוסטיץ טרייסט אבער די אריער מענער, אז זיי וועט נישט אנ־קומען שווער צו געפינען אנדערע מאטיווען צו בעגרינדען זייערע גט-פאדערונגען.

Dr. med.
Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז
און לונגען-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17
פון 11—1 און פון 2—3 נאכמ.

מעלדונגען

גרויסע הנחות אין שטאטישען טעאטער.

ביבליאטעק א.ג. ב. באראכאוו, אל. קאשטשושקי 9.

די קולטור קאמיסיע ביי דער באראכאוו־ביבליא־טעק, אל. קאשטשושקי 9 גיט ארויס ספעציעלע הנחה בילעטען אין שטאטישען טעאטער, אין די קינאס און אויף קאנצערטען.

די הנחות זענען זעהר בעדייטענדע און זענען גילטיג אויף שבת, זונטאג, יום-טוב און אויף אלע סעאנסען.

פרייטאג א ספעציעלע הנחה-פארשטעלונג.

אויף פרייטאג דעם 29-טען דעצעמבער אר־גאניזירט די ביבליאטעק א ספעציעלע הנחה־פארשטעלונג אין שטאטישען טעאטער. בילעטען שוין צו בעקומען אין דער ביבליאטעק אין פרייז פון 30 גר. ביז 1.90

געזעלשאפט קולטור־ליגע, לאדז

די טעאטראל ארטיסטישע אפטיילונג גיט ארויס בנחה בילעטען אין שטאטישען טעאטער אויף אלע יום טוב טעג צו ביליגע פרייזען.

הנחה־בילעטען אין קינאס.

די אפטיילונג גיט ארויס הנחה בילעטען אין די בעסטע קינאס ביי אונז אין שטאט. די בילעטען זענען גילטיג אויף שבת און זונטאג און יום טוב הנחות אויף אלע סעאנסען און אויף אלע פלעצער־שפראך־קורסען.

ס'ווערען נאך אנגענומען איינשרייבונגען אויפ'ן קורס פון ענגליש, פראנצויזיש און רוסיש. דער אפצאהל פאר א גאנצען קורס איז 10 זל. איינשרייב געלט 1 זל.

עספעראנטא קורס פאר אנפאנגער.

די עספעראנטא סעקציע ביי דער געז. „קולטור־ליגע" ארגאנעזירט א עספעראנטא קורס פאר אנ־פאנגער. דער קורס דויערט 3 חדשים. דער אפצאהל פאר'ן גאנצען קורס איז פינף זל. איינשרייב־געלט נאר 50 גראשען.

איינשרייבונגען אויף די קאלאניע אין זאקאפאנע.

די לאדזער אפטיילונג נעמט אן איינשרייבונגען אויף דער „קולטור־ליגע" אין זאקאפאנע. דער נא־ענטסטער אפפאהר פון דער גרופע קומט פאר דעם 1 יאנואר 1934. איינשרייבען זיך קען מען אויף 10 טעג, 2, וואכען 3, וואכען און 4 וואכען.

הנחה־בילעטען, איינשרייבונגען און אינפארמא־ציעס יעדען טאג אין סעקרעטאריאט פון קולטור־ליגע זאכאדניע 68 (פראנט פארטער) טעל. 191־15 פון 10 ביז 3 און פון 4.30 ביז 9.30 אווענט.

פארלעזונג פון בערימטען דיכטער י. מאנגער

מארגען, דינסטאג, ד. 26. ה.ח. וועט אין לא־קאל פון דער יודישער געזעל. פאר לאנדקענטשאפט, וואלטשאנסקא 35, דער בערימטער באלאדען דיכטער און העכליכער רעציטאטאר יצחק מאנגער האלטען א פארלעזונג א.ד.ט.: „לצים און בארא־נים ביי יודען און ביי אנדערע פעלקער".

סיי די פערזאן פון פרעלעגענט, סיי די טעמע גיבען די גאראנטיע, אז די פארלעזונג וועט צאהל־רייך בעזוכט ווערען און די לאדזשער בעפעלקערונג וועט אויסנוצען די זעלטענע געלעגענהייט צו זעהן און צו הערן איינעם פון די בעדייטענדסטע יו־דישע דיכטער.

DR. MED.
H. Różaner
הויט, וועגערישע קראנקהייטען און מענער=שוואכע
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
עמפפאנגט פון 8–10 און פון 5–8 אוו.

היינט ערעפנונג!
אויף פיעטריקאווער 59
געוו. „Rogów"
פון גרעסטן אנאטאמיש-פאטאלאגישען
מוזעאום
וואס בעזיצט 6 אפטיילונגען, איבער 1000 עקספאנאטען, זעלטענע נאטור־ערשיינונגען פון דער וועלט ווי: צוויי צוזאמענגעוואקסענע קינדער (Sjami) א ציקלאפ מיט איין אויג, א קינד מיט 2 פנימ'ער א. ז. וו.
אפען טעגליך פון 11 פריה ביז 11 אוו.
איינטריט נאר 50 גר.

שיי־טרען
מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע און מאניקור ביי קערש, סקווערא ווא 15

השבת אבדה.
פאהרענדיג פרייטאג, דעם 15 דעצעמבער, פון ווארשא קיין לאדז מיט'ן צוג וואס גייט קיין פויזען איבער קאליש, 7 א זייגער פריה, האב איך פערלוירען 4 וועקסלען אויף א סומע פון 375 זל. אויף פאלגענדע אויסשטעלער: 1) יצחק לינדענבוים, ווארשא, סטאלאווא 37, זשירא י. ביערזשאנסקי 100 זל, צאהלבאר דעם 5 לוטי 1934. 2) מ. וויינשטיין, קאוועל, זשירא ב. מעלאמעד, 75 זל. צאהלבאר דעם 20-טען יאנואר 1934. 3) א. נוטקעוויטש, ווארשא, נאלעווקי 19, 100 זל. צאהלבאר דעם 9-טען מערץ 1934. 4) מינקענדארף א.פ. „עקאנאמיע" אויף 100 זל. צאהלבאר דעם 6 לוטי 1934 נאלעווקי 27. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג.
אפציברענגען געגען בעלוינונג צו ת. מ. גרינבערג, אפמארסקא 44, אדער אין אדמיג. פון „נייעם פאלקסבלאט".

כירורגישער קאבינעט
Dra med.
M. Kantor
איז געווארען איבערגעטראגען
אויף זשעלאנא 5
טעל. 112-22
נעהמט אן פון 1–3 און פון 6–8 אוו.
לעטשניצע-פרייזען.

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ

רוטינירטע
קראנקען-שוועסטער
נעמט אן:
דיזשורען, מאסאזשן און איינשפריצונגען.
טעלעפאן 157-49

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5 טעל. 159-40
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארטאגס.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

נעזעלשאפט=ביבליאטעק א. ג.
א. איידזענשלאס
עס ווערען איינגעלאדען אלע מיטגלידער צו דער אלגעמיינער יעהרליכער
פערזאמלונג
וועלכע קומט פאר מארגען, דינסטאג ד. 26 ד. ח 6 אוועגד צום ערשטען טערמין און 8 אווענד צום צווייטען טערמין ביי יעדער צאהל אנוועזענדע אין לאקאל פון דער געזעלשאפט „לינת הצדק", צעגעל־ניאנע 17. די פערוואלטונג.

כירורגישער קאבינעט
Dr. med. פון
A. FORSZANSKI
Piotrkowska 101
tel. 210-76
נעהמט אן פון 1–2 און פון 5–7 אוונט
אפעראציעס, אפאטרונקעס, קווארץ, דיאטערמיע א. ז. וו.
לעטשניצע = פרייזען.

Zakład Leczniczy
POŁOŻNICZO - GINEKOLOGICZNY
ul. EWANGELICKA 18
(Sienkiewicza 83)
Ordynują: Dr. med. Sz. Eigerowa i Dr. med. J. Baum
Zapisy na porody I, II i III klasy.
TELEFON 107-23.
כשר'ע קוך.

כירורגישער קאבינעט
Dr. med.
J. Szreiber
געפינט זיך יעצט אויף
Narutowicza 9 tel. 122-95
אפעראציעס, אפאטרונקעס, היילט זשילאקעס א.א.וו.
נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו.
לעטשניצע-פרייזען.

כירורגישער קאבינעט
Dr. med. M.
Eljasberg
80 פיעטריקאווער 80
טעל. 117-87.
נעהמט אן פון 3–5 נאכמיטאג.

LECZNICA
chorób
uszu, nosa i gardła
מיט שטעהדיגע בעטען
עס ארדינירען די דאקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYŃSKI
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

זיכערע הילף און א רפואה!
אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פער־גיפטונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס אהן פיס.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, און עס פאלט אראפ אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראבריג און שטערבליך. ספעציעלע גומענע הייל-באנדאזשען בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, לייטונגען ספעציעלע הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטע־פיס, ווי אויך קונסטליכע גומענע פיס.
עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוועגר.

אכטונג
זייט דעם ערשטען אקטאבער ד. י. ווערען אלע קראנקע אין מיין ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט נור פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

איינציגע ארטאפעדישע הייל=אנשטאלט
Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס מיין עפענטליכע דאנקבארקייט דעם ה' דיר. י. ראפא־פארט, ספעציאליסט-ארטאפעד אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פראנט, פארטער, פאר אפראטעווען מיך פון טויט צוליב מיין שווערער ברוך-קראנקהייט. דער פערלעגטער באנ־דאזש פון זיין אויסגעצייכנעטע מעטאדע האט מיך געראטעוועט און פערהיט מיך אויך פון רעפטור-ווערהטאגען. דער ה' דיר. האט נישט אבגעלאזט זיינע העגר אפילו דעמאלס, ווען אלע האבען שוין געצווייפעלט אין מיין לעבען און פאר די דאזיגע איבערגע־בענהייט דאנק איך איהם הערציג.
(—) Boruch Malerman. (5)

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

א טריקא-מאנטעל געלעגענהייטליך צו פערקויפען. צו ערפאהרען פאלודניאווא 31 גראוינונג 16. 6942

ס'ווערט געזוכט א פאבריקס-לאקאל, ס'קען אויך זיין א הויכע סוטערינע. זיך צו מעלדען Beka ווסכאדניע 31. 6940

בוכהאלטער און רוטינירטער בי־לאנסיסט מיט לאנגיעהריגער פראקטיק האט נאך איינינע פרייע שטונדען. פאר אנערקענען די ביכער גאראנטיר איך מיט קויציע. פרייזען מעסיגע. 6674
Leon Krell, Piotrkowska 86, m. 37

דיפלאמירטע פיעלעגניארקע נעהמט אן זאסטרזשיקען, מאסאזשען, אויך דיזשו־רירען. טעלעפאן 118-94. 6740

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 4 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . —60 4
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . —18 . . . . .
ליסטער דער שטאנד 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 4 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פאהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טאר מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנט־ווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman